

25.05.2023 09:09:23
ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ψηφιακά
ΥΠΟΓΡΑΜΜΕΝΟ
ΑΡΘ
Nikolaos Bokaris

ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΗΠΕΙΡ
ΗΜΕΡ 25/5/2023
25886
ΠΔΕΠ/ΔΔ
Για τις απαιτούμενες ενέργειες στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων σας.

u. Μορέας
u. Χαράλκας
u. Ζηρέας

Α. Π.: ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/57325/1777

Ημ/νία: 24/05/2023

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΑΣΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΗΡΑΣ**

ΠΡΟΣ: Όπως Πίνακα Διανομής

Ταχ. Διεύθυνση : Τέρμα Αλκμάνος
Ταχ. Κώδικας : 115 28, Ιλίσια
Πληροφορίες : Νικ. Μπόκαρης
Τηλέφωνο : 2131512281
E-mail : n.bokaris@prv.ypeka.gr
diaxeirisdason@prv.ypeka.gr

ΘΕΜΑ: Αποδοχή της υπ' αριθ. 50/2023 Γνωμοδότησης του Γ' Τμήματος Ν.Σ.Κ.

ΣΧΕΤ: α. Το με Αρ. Πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/99411/3274/29-9-2022 έγγραφο ερώτημα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας προς το «ΓΡΑΦΕΙΟ Ν.Σ.Κ. Υ.Π.Ε.Ν» «Υποβολή ερωτήματος για το εύρος εφαρμογής και την ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 23 παρ. 2 του ν. 4830/2021 (Α' 169), όπως διευκρινίστηκε με το αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/ 27710/ 911/ 15-3-2023 έγγραφο της υπηρεσίας μας.
β. Το με Αρ. Πρωτ. 231- 2728/112640/ 25-04-2023 έγγραφο του Ν.Σ.Κ.
γ. Η υπ. αριθ. 50/2023 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
δ. Το άρθρο 9 παράγραφος 6, εδάφια α' και β' του ν. 4831/2021 «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) και κατάσταση των λειτουργιών και των υπαλλήλων του και άλλες διατάξεις» (Α' 170).

Σε συνέχεια του ανωτέρω (α) σχετικού εγγράφου ερωτήματος που υποβλήθηκε από την Υπηρεσία μας προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΝΣΚ), εξεδόθη η υπ' αριθ. 50/2023 Γνωμοδότηση του Γ' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, την οποία αποδεχόμαστε.

Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση γίνονται δεκτά τα εξής:

Επί του πρώτου ερωτήματος: Η διάταξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021 έχει την έννοια ότι απαγορεύεται η συμμετοχή όχι μόνο των ζώων συντροφιάς αλλά και των ζώων της άγριας πανίδας σε κάθε είδους παραστάσεις, χωρίς, σύμφωνα με ρητή πρόβλεψη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 47 του ν. 4830/2021, να θίγονται τυχόν ειδικότερες διατάξεις νόμων ή διεθνών συμβάσεων, που προβλέπουν μεγαλύτερη προστασία για τα ζώα της άγριας πανίδας.

Επί του δεύτερου ερωτήματος: Ως «κάθε είδους παραστάσεις», στις οποίες, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, απαγορεύεται η συμμετοχή με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό κάθε ζώου, νοούνται όλες αδιακρίτως οι παραστάσεις, στις οποίες υπάρχει πρόθεση για συμμετοχή κάθε είδους ζώου, χωρίς να ενδιαφέρει αν διαθέτουν σενάριο ή αν προβλέπουν παράλληλη με το ζώο συμμετοχή ανθρώπου ή αν ο διοργανωτής τους είναι εφοδιασμένος με την προβλεπόμενη από τις κείμενες διατάξεις άδεια λειτουργίας επιχείρησης θεαμάτων ή αν έχει δηλώσει την σχετική επιχειρηματική του δραστηριότητα στο φορολογικό μητρώο της Φορολογικής Διοίκησης με συμπλήρωση στο έντυπο Δ211 του αντίστοιχου Κ.Α.Δ.

Επί του τρίτου ερωτήματος: Στην έννοια των «κάθε είδους παραστάσεων» του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021 δεν εμπίπτουν οι «παρουσιάσεις» νόμιμα κατεχόμενων ζώων άγριας πανίδας στο κοινό, όπως οι έννοιες των όρων αυτών δίνονται παραπάνω, στους χώρους που αναφέρονται στο άρθρο 16 του ν. 4830/2021, καθώς και σε άλλους χώρους και υποδομές, όπως, ενδεικτικά, πάρκα, κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου, βοτανικοί κήποι και άλλες νόμιμα λειτουργούσες ιδιωτικές

εγκαταστάσεις, με την επιφύλαξη των ειδικότερων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, ιδίως, ως προς τη διοίκηση και διαχείριση των χώρων αυτών και ως προς τα είδη ζώων άγριας πανίδας που επιτρέπεται να παρουσιάζονται σε αυτούς.

Επί του τέταρτου ερωτήματος: Μόνο αρμόδιο όργανο να κρίνει πότε και αν συντρέχουν οι ειδικότερες προϋποθέσεις του δευτέρου εδαφίου της παράγραφου 2' του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, είναι το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου, εντός των ορίων της εδαφικής περιφέρειας του οποίου ζητείται άδεια για να πραγματοποιηθεί η εκδήλωση (πλειοψηφ.).

Παρακαλούμε για την πιστή τήρηση και εφαρμογή της παρούσης, κατά την ενάσκηση των καθηκόντων σας.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΚΡΕΚΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ:
A. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑ:

I. ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Κεντρική Υπηρεσία

Ακαδημίας 68

10678 Αθήνα

2. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΔΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- Επιθεωρήσεις Εφαρμογής Δασικής Πολιτικής
- Δ/νσεις Συντονισμού & Επιθεώρησης Δασών
- Δ/νσεις Δασών Νομών
- Δασαρχεία

Έδρες τους

II. ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΠΡΟΣ ΚΟΙΝΟΠΟΤΗΣΗ:

1. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

- Γραφείο Υφυπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Δασών
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Φυσικού Περιβάλλοντος & Υδάτων
- Γραφείο Νομικού Συμβούλου

2. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Υφυπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα ΥΠΑΑΤ
- Γενική Διεύθυνση Κτηνιατρικής

3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού κ. Στ. Πέτσα
- Γραφείο Ειδικής Γραμματέως για την Προστασία των ζώων Συντροφιάς
κα Μαριάνθη Δημοπούλου (E mail: info@ypes.gr)

4. ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Υπόψη Ανπεισαγγελέα Αρείου Πάγου, κα Αναστασία Μασούρα

«Θέμιδος Μέλαθρον»

Λεωφόρος Αλεξάνδρας 121 – Αθήνα

5. ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Αρμόδια Εισαγγελία για την Προστασία των Ζώων Συντροφιάς

Υπόψη Εισαγγελέως κας Ευγενίας Σταθουλοπούλου (E mail: animal.prot@eispas.gr)

Αθήνα

4. ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ

➤ Γραφεία Συντονιστών

Έδρες τους

5. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΚΡΑΤΟΥΣ

Γραφεία Περιφερειάρχων

- Για την ενημέρωση των οικείων αντιπεριφερειών

Εσωτερική Διανομή:

- Αναπληρωτή Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Δασών και Δ.Π.
- Δ/νσεις της Γενικής Δ/νσης Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος

Α. Π.: ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/54725/1700

Ημ/νία: 17/05/2023

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΑΣΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΗΡΑΣ

Ταχ. Διεύθυνση : Τέρμα Αλκμάνος
Ταχ. Κώδικας : 115 28, Ιλίσια
Πληροφορίες : Νικ. Μπόκαρης
Τηλέφωνο : 2131512281
E-mail : n.bokaris@prv.ypeka.gr
diaxeirisidason@prv.ypeka.gr

ΠΡΟΣ: 1.Γραφείο Υφυπουργού Περιβάλλοντος
και Ενέργειας, κου Γ. Αμυρά
2. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Δασών

ΚΟΙΝ.: Γραφείο Υπουργού Περιβάλλοντος και
Ενέργειας, κου Κ. Σκρέκα

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΘΕΜΑ: Αποδοχή της υπ' αριθ. 50/2023 Γνωμοδότησης του Γ' Τμήματος Ν.Σ.Κ.

ΣΧΕΤ : α. Το με Αρ. Πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/99411/3274/29-9-2022 έγγραφο ερώτημα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας προς το «ΓΡΑΦΕΙΟ Ν.Σ.Κ. Υ.Π.Ε.Ν» «Υποβολή ερωτήματος για το εύρος εφαρμογής και την ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 23 παρ. 2 του ν. 4830/2021 (Α' 169), όπως διευκρινίστηκε με το αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/ 27710/ 911/ 15-3-2023 έγγραφο της υπηρεσίας μας.
β. Το με Αρ. Πρωτ. 231- 2728/112640/ 25-04-2023 έγγραφο του Ν.Σ.Κ.
γ. Η υπ. αριθ. 50/2023 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
δ. Το άρθρο 9 παράγραφος 6, εδάφια α' και β' του ν. 4831/2021 «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) και κατάσταση των λειτουργιών και των υπαλλήλων του και άλλες διατάξεις» (Α' 170).

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους με το ανωτέρω (β) σχετικό διαβίβασε στην Υπηρεσία μας την υπ' αριθ. 50/2023 Γνωμοδότηση του Γ' Τμήματος Ν.Σ.Κ με την οποία παρέχονται απαντήσεις επί ερωτημάτων που τέθηκαν με το Α.Π ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/99411/3274/29-9-2022 έγγραφο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Σας υποβάλλουμε την ανωτέρω σχετική γνωμοδότηση, προκειμένου κατά τη διάταξη του άρθρου 9 παράγραφος 6, εδάφια α' και β' του ν. 4831/2021 (Α' 170) να γίνει η αποδοχή της από τον κ. Υφυπουργό με σχετική επισημειωματική πράξη επί του σώματος αυτής, καθώς και σχέδιο εγγράφου που αναφέρεται στην αποδοχή της Γνωμοδότησης.

Παρακαλούμε για την αποδοχή της σχετικής γνωμοδότησης και την επιστροφή της στην Υπηρεσία μας για τις δικές μας περαιτέρω ενέργειες.

**Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ
ΓΕΝΙΚΗΣ Δ/ΝΣΗΣ ΔΑΣΩΝ & Δ.Π.**

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΓΚΟΥΝΤΟΥΦΑΣ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης 50/2023

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα Γ')**

Συνεδρίαση της 10^{ης} Απριλίου 2023

Σύνθεση:

Προεδρεύουσα: Αφροδίτη Κουτούκη, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ, κωλυομένης της Προέδρου του Τμήματος, Βασιλικής Πανταζή, Αντιπρόεδρου ΝΣΚ.

Μέλη: Δημήτριος Μακαρονίδης, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Μαρία Σπάσου, Παρασκευάς Χρυσοστομίδης, Παναγιώτης Δημόπουλος, Μαρία-Λουΐζα Μπακαλάκου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Νικόλαος Παπαντίνας, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/99411/3274/29-9-2022 του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Γενική Γραμματεία Δασών, Γενική Διεύθυνση Δασών και Δ.Π., Διεύθυνση Διαχείρισης Δασών, Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Ζωής και Θήρας, όπως διευκρινίστηκε με το με αριθμό πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/27710/911/15-3-2023 έγγραφο της υπηρεσίας.

Ερωτάται:

α. Εάν η απαγόρευση συμμετοχής κάθε ζώου σε κάθε είδους παραστάσεις, που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, αφορά μόνο τα ζώα συντροφιάς, για τα οποία ο παραπάνω νόμος θεσπίζει νέο πλαίσιο ευζωίας, ή και τα ζώα άγριας πανίδας.

β. Εάν ως «κάθε είδους παραστάσεις», στις οποίες, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, απαγορεύεται η συμμετοχή κάθε ζώου, νοούνται μόνο όσες διοργανώνονται από φορέα-επιχείρηση θεαμάτων,

που έχει εφοδιαστεί με την προβλεπόμενη από τον νόμο άδεια λειτουργίας επιχείρησης θεαμάτων και έχει υποβάλει σχετική δήλωση έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας στο φορολογικό μητρώο της Φορολογικής Διοίκησης, συμπληρώνοντας τον αντίστοιχο κωδικό αριθμό δραστηριότητας (Κ.Α.Δ.), καθώς και αν για την έννοια της παράστασης απαιτείται η ύπαρξη σεναρίου με παράλληλη με το ζώο συμμετοχή ανθρώπου ή όλα τα παραπάνω είναι νομικά αδιάφορα για την ισχύ της εν λόγω απαγόρευσης.

γ. Εάν στην έννοια του όρου «παραστάσεις» του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, από τις οποίες δεν εξαιρούνται οι εκπαιδευτικές παραστάσεις, εμπίπτουν παρουσιάσεις νόμιμα κατεχόμενων ζώων άγριας πανίδας (κυρίως πτηνών), που πραγματοποιούν φυσικά ή νομικά πρόσωπα στο κοινό και αφορούν, ιδίως, την επίδειξη του ζώου (απλή παρουσία στο χώρο), την περιγραφή της βιολογίας και των χαρακτηριστικών του και την αλληλεπίδρασή του (επαφή) με τον άνθρωπο.

δ. Σε ποιες περιπτώσεις μία εκδήλωση με συμμετοχή ζώου θεωρείται ότι λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο «λαϊκής ή τοπικής παράδοσης», ώστε, υπό τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις που ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, να επιτρέπεται η διεξαγωγή της.

Στα πιο πάνω ερωτήματα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδότησε ως εξής :

Ιστορικό

1. Με αφορμή καταγγελίες πολιτών προς διάφορες περιφερειακές δασικές υπηρεσίες, που αφορούν «βιωματικές παρουσιάσεις πτηνών» άγριας πανίδας, οι οποίες περιλαμβάνουν και ολιγόλεπτη ελεύθερη πτήση, πραγματοποιούνται δε από ειδικούς εκπαιδευτές-χειριστές σε κοινόχρηστους χώρους πρασίνου ή εντός αδειοδοτημένων και οριοθετημένων ιδιωτικών εγκαταστάσεων (με ενδεικτική αναφορά στις εγκαταστάσεις της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Α...Α.Ε.» και του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «Β...»), αυτοβούλως ή μετά από πρωτοβουλία των ανωτέρω νομικών προσώπων ή τρίτων, όπως είναι τα θεματικά εργαστήρια άγριας πανίδας πανεπιστημιακών σχολών δασολογίας (με σκοπό την

εξοικείωση των φοιτητών τους με τα πτηνά), υποβλήθηκε το υπό κρίση ερώτημα σε σχέση με την ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021. Συναφώς προς τα παραπάνω, η ερωτώσα υπηρεσία αναφέρει ότι με την υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/88658/2929/02-09-2022 κοινή απόφαση των Υφυπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προβλέπεται η δημιουργία εγκαταστάσεων προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας ειδών της άγριας πανίδας σε εγκαταστάσεις (κτηριακές, κλωβούς, περιφραγμένους χώρους κ.λπ.), συμπεριλαμβανομένων και των Κέντρων Περιθαλψής Ειδών Άγριας Πανίδας, στις οποίες οι φορείς που τις δημιουργούν έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάζουν στους επισκέπτες τα φιλοξενούμενα είδη της άγριας πανίδας, να αναφέρονται στο ιστορικό των ζώων που φιλοξενούν και να κάνουν περιγραφική αναφορά στο βιολογικό τους κύκλο και τα φυσικά τους ενδιαίτηματα, ανάλογες, δε, ρυθμίσεις περιέχουν και οι διατάξεις του π.δ. 98/2004 για τους ζωολογικούς κήπους, όπως ισχύουν.

Νομοθετικό πλαίσιο

2. Στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 24

1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. [...].»

3. Στο Μέρος Α' και στις διατάξεις των άρθρων 1, 2 παρ. 1, 2 και 3, 16 και 23 παρ. 1, 2, 4, 6 και 7 του ν. 4830/2021 «Νέο πλαίσιο για την ευζωία των ζώων συντροφιάς - Πρόγραμμα «ΑΡΓΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α' 169), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1

Σκοπός - Αντικείμενο

Σκοπός του παρόντος είναι η προστασία των ζώων συντροφιάς και η εξασφάλιση της ευζωίας τους, η ενίσχυση της υπεύθυνης ιδιοκτησίας των ζώων συντροφιάς, η θέσπιση σαφούς και συνεκτικού κανονιστικού πλαισίου για τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς και στρατηγικής για τη δραστική μείωση του αριθμού τους μέσω προγραμμάτων υιοθεσίας, με απαρέγκλιτη τήρηση των κανόνων ευζωίας των ζώων.».

«Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος νοούνται:

1. «Ζώο»: κάθε έμβιος οργανισμός, που συναισθάνεται και κινείται σε ξηρά, αέρα και θάλασσα ή οποιοδήποτε άλλο υδατικό οικοσύστημα ή υγροβιότοπο.
2. «Ευζωία»: η καλή φυσική και ψυχική κατάσταση του ζώου σε σχέση με τις συνθήκες στις οποίες διαβίει και πεθαίνει. Ένα ζώο ζει σε συνθήκες ευζωίας εάν: (α) έχει εξασφαλισμένο άνετο, ασφαλές, υγιεινό και κατάλληλο κατάλυμα, προσαρμοσμένο στον φυσικό τρόπο διαβίωσής του, (β) δεν υποφέρει από καταστάσεις, όπως πόνος, φόβος και αγωνία και (γ) είναι ικανό να εκφράζει συμπεριφορές, οι οποίες είναι σημαντικές για την καλή φυσική και ψυχική του κατάσταση. Οι κανόνες ευζωίας των ζώων διασφαλίζουν τις ακόλουθες αρχές:
 - i. Ελευθερία από την πείνα και τη δίψα, με πρόσβαση σε τροφή και νερό, κατάλληλα σε ποιότητα και ποσότητα.
 - ii. Ελευθερία από άσκοπη ταλαιπωρία και καταπόνηση, με ασφαλές και καθαρό κατάλυμα στέγασης και ανάπαυσης, που προστατεύει από αντίξοες καιρικές συνθήκες.
 - iii. Ελευθερία από πόνο, τραυματισμό και ασθένεια, με κατάλληλη φροντίδα και κτηνιατροφαρμακευτική περίθαλψη.
 - iv. Ελευθερία από φόβο και αγωνία, με την κατάλληλη συμπεριφορά και μεταχείριση.
 - v. Ελευθερία έκφρασης φυσιολογικής συμπεριφοράς, με κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης και κοινωνικοποίησης.
3. «Ζώο συντροφιάς»: κάθε ζώο που συντηρείται ή προορίζεται να συντηρηθεί από τον άνθρωπο κυρίως μέσα στην οικία του, για λόγους ζωοφιλίας ή αναφέρεται στον κατάλογο του Παραρτήματος I του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/429 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Μαρτίου 2016 σχετικά με τις μεταδοτικές νόσους των ζώων και για την τροποποίηση και την κατάργηση ορισμένων πράξεων στον τομέα της υγείας των ζώων (L 84). Αν άρθρα του παρόντος αφορούν συγκεκριμένα ζώα συντροφιάς, όπως σκύλους και γάτες, τότε αυτά αναφέρονται ρητώς. Ζώα συντροφιάς είναι και οι σκύλοι βοήθειας, οι σκύλοι εργασίας, καθώς και τα ζώα θεραπείας. Ως ζώα συντροφιάς δεν μπορούν να συντηρούνται ζώα άγριας πανίδας.».
4. [...].

26. «Τσίρκο»: η προσωρινή υπαίθρια εγκατάσταση, η σκηνή ή η τέντα, στην οποία πραγματοποιούνται, με κερδοσκοπικό σκοπό, μουσικοχορευτικές και ακροβατικές παραστάσεις ή άλλου είδους συναφείς εκδηλώσεις για την ψυχαγωγία ανθρώπων.

27. «Θίασος με ποικίλο πρόγραμμα (βαριετέ)»: ομάδα ατόμων, η οποία, σε μόνιμη ή προσωρινή εγκατάσταση, πραγματοποιεί, με κερδοσκοπικό σκοπό και σε εναλλασσόμενη ακολουθία, ψυχαγωγικά προγράμματα, παραστάσεις, διασκεδαστικά μικρά κωμικά θεατρικά δρώμενα, τραγούδια και χορό με ποικίλο περιεχόμενο.».

«Άρθρο 16

Διατήρηση ζώων σε ειδικές εγκαταστάσεις

Επιτρέπεται η διατήρηση ζώων σε: (α) ζωολογικούς κήπους και εκθέσεις που λειτουργούν νόμιμα, (β) ενυδρεία, (γ) κέντρα περίθαλψης ειδών άγριας πανίδας και νομίμως λειτουργούντες χώρους προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας ειδών της άγριας πανίδας τα οποία προέρχονται από περίθαλψη και δεν είναι δυνατή η απελευθέρωσή τους στο φυσικό περιβάλλον, (δ) εκτροφεία θηραμάτων και εκθέσεις ανάπτυξης και προβολής του κτηνοτροφικού, γεωργικού τομέα, που διέπονται από ειδικές διατάξεις, (ε) [...], υπό την προϋπόθεση ότι στους παραπάνω χώρους δεν διεξάγονται παραστάσεις, κάθε είδους, με τη συμμετοχή κάθε είδους ζώου.».

«Άρθρο 23

Απαγόρευση συμμετοχής ζώων σε κάθε είδους θεάματα και άλλες συναφείς δραστηριότητες

1. Απαγορεύεται η συμμετοχή, με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό, κάθε ζώου σε πρόγραμμα ή παράσταση που διεξάγεται σε τσίρκο ή από θίασο με ποικίλο πρόγραμμα.

2. Απαγορεύεται η συμμετοχή, με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό, κάθε ζώου σε κάθε είδους παραστάσεις, μη εξαιρουμένων των εκπαιδευτικών παραστάσεων. Εκδηλώσεις με συμμετοχή ζώων στο πλαίσιο τήρησης λαϊκών ή τοπικών παραδόσεων επιτρέπονται αποκλειστικά, εάν διασφαλίζεται η ευζωία των ζώων και με υποχρεωτική παρουσία κτηνιάτρου καθ' όλη τη διάρκεια της εκδήλωσης. Απαγορεύεται αυστηρά η κακοποίηση και η σφαγή ζώων στο πλαίσιο αυτό. Στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζεται το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 34. Εκδήλωση με συμμετοχή ζώου ή ζώων αδειοδοτείται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου του δήμου, όπου θα τελεστεί η εκδήλωση. Ο επιβλέπων κτηνίατρος συντάσσει έκθεση προ της εκδήλωσης, η οποία κατατίθεται στο δημοτικό συμβούλιο πριν την έγκριση της εκδήλωσης και η οποία αποτελεί αναπόσπαστο

μέρος της απόφασης του δημοτικού συμβουλίου. Ο επιβλέπων κτηνίατρος συντάσσει νέα έκθεση μετά το πέρας της εκδήλωσης, στην οποία επιβεβαιώνει ότι δεν παραβιάστηκε η ευζωία του ζώου ή των ζώων που συμμετείχαν στην εκδήλωση.

3. [...].

4. Από τις παραστάσεις της παρ. 2 εξαιρούνται: (α) παραστάσεις ιππικής δεξιότητας και διεξαγωγής αθλημάτων ιππασίας, που περιλαμβάνουν την υπερπήδηση εμποδίων, την ιππική δεξιότητα και το ιππικό τρίαθλο [...].

6. Αρμόδια αρχή για την εφαρμογή των παρ. 1, 2, 3 και 4 είναι ο Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης που εκδίδει την άδεια λειτουργίας της επιχείρησης ή πραγματοποίησης της εκδήλωσης κατά το άρθρο 81 του ν. 3463/2006 (Α' 114).

7. Στις περιπτώσεις που για κερδοσκοπικά, ψυχαγωγικά ή καλλιτεχνικά θεάματα, μουσικής ή παραστατικής ή άλλης τέχνης ή άλλες συναφείς καλλιτεχνικές ή ψυχαγωγικές εκδηλώσεις ή προγράμματα από τα αναφερόμενα στις παρ. 1, 2, 3 και 4, απαιτείται η έκδοση άδειας λειτουργίας, ο αιτών την άδεια οφείλει [...].

4. Στα άρθρα 1, 2 παρ. 1 περ. α' και 8 παρ. 2 του π.δ. 98/2004 «Ίδρυση και λειτουργία των ζωολογικών κήπων» σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 1999/22/ΕΚ του Συμβουλίου» (Α'69), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1

Σκοπός

(άρθρο 1 Οδηγίας 1999/22/ΕΚ)

Με τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος θεσπίζεται ένα σύστημα παροχής άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των ζωολογικών κήπων καθώς και επιθεώρησης αυτών, με σκοπό την προστασία της άγριας πανίδας, [...] στις ανωτέρω εγκαταστάσεις, [...].

«Άρθρο 2

(άρθρο 2 Οδηγίας 1999/22/ΕΚ)

1. Για την εφαρμογή του παρόντος διατάγματος νοούνται ως:

α) "Ζωολογικοί κήποι" όλες οι μόνιμες εγκαταστάσεις, στις οποίες φυλάσσονται ζώα άγριων ειδών για να επιδεικνύονται στο κοινό, με ή χωρίς εισιτήριο, τουλάχιστον για επτά ημέρες το χρόνο.»

«Άρθρο 8

(άρθρο 3 Οδηγίας 1999/22/ΕΚ)

Οι κάτοχοι άδειας λειτουργίας των ζωολογικών κήπων υποχρεούνται:

1. [...].

2. να προωθούν υπό την επίβλεψη της εποπτεύουσας αρχής την ενημέρωση, συνειδητοποίηση και εκπαίδευση του κοινού σχετικά με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, τους φυσικούς οικοτόπους και τα είδη που εκτίθενται.».

5. Στα άρθρα 1 παρ. 2 και 5, 2 παρ. 1 περ. δ', 16 παρ. 3 περ. γ' και 20 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι, αριθμός 2 περ. ιστ' και 4 περ. ε' της υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/88658/2929/02-09-2022 κοινής απόφασης των Υφυπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Κριτήρια και διαδικασία αναγνώρισης και εποπτείας Κέντρων Περίθαλψης (ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.) και Σταθμών Πρώτων Βοηθειών Ειδών της Άγριας Πανίδας (Σ.Π.Β.Ε.Α.Π.)» (Β' 4744), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της περίπτωσης στ' της παραγράφου 6 του άρθρου 258 του Δασικού Κώδικα (ν.δ. 86/1969, Α'7), όπως ισχύει, ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1

Ορισμοί

1. [...].

2. Κέντρα Περίθαλψης Ειδών της Άγριας Πανίδας (ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.): Ως Κέντρα Περίθαλψης Ειδών της Άγριας Πανίδας (ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.) ορίζουμε τις εγκεκριμένες [...] κτηριακές και λοιπές εγκαταστάσεις - υποδομές που οργανώνονται και λειτουργούν [...] για την [...] προσωρινή φιλοξενία ειδών της άγριας πανίδας, [...].

5. Εγκαταστάσεις προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας ειδών: Προσωρινές ή μόνιμες εγκαταστάσεις (κτηριακές, κλωβοί, περιφραγμένοι χώροι κ.λ.π) που δημιουργούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων και των ΚΕ.Π.Ε.Α.Π. - Σ.Π.Β.Ε.Α.Π., με σκοπό την παροχή προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας περιορισμένου αριθμού ατόμων, σύμφωνα με τη φέρουσα ικανότητα των εγκαταστάσεων, ειδών της άγριας πανίδας [...].

«Άρθρο 2

Σκοποί ίδρυσης και λειτουργίας των ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.

1. Η ίδρυση και λειτουργία ΚΕ.Π.Ε.Α.Π. εξυπηρετεί τους παρακάτω σκοπούς:

α) [...].

δ) Την υπεύθυνη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για τα προβλήματα και απειλές που αντιμετωπίζουν τα είδη της άγριας πανίδας, με σκοπό την πρόληψη ανθρωπογενών πιέσεων και την προστασία των ειδών και των βιοτόπων τους.».

«Άρθρο 16

Ειδικότερες Ρυθμίσεις για το Εθνικό Δίκτυο Περίθαλψης

1. [...].

3. α. [...].

γ. Στις εγκαταστάσεις της παρ. 5 του άρθρου 1 η παραμονή των ζώων δύναται να ικανοποιεί παράλληλα με την αποκατάσταση της υγείας τους και σκοπούς που αφορούν στην εκπαίδευση και ενημέρωση του κοινού, [...] και με πρακτικές που εξασφαλίζουν την αποτροπή πρόκλησης όχλησης στα φιλοξενούμενα ζώα. [...].

«Άρθρο 20

Παραρτήματα

Προσαρτώνται και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της παρούσας απόφασης τα παραρτήματα I, II, III και IV που ακολουθούν:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.

Για να παρασχεθεί έγκριση εγκατάστασης και λειτουργίας ΚΕ.Π.Ε.Α.Π. είναι απαραίτητο τα Κέντρα να διαθέτουν:

1) [...].

2) Απαιτούμενο εξοπλισμό

α) [...].

ιστ) Υλικό ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

ιζ) [...].

4) Ανθρώπινο δυναμικό

α) [...].

ε) Υπεύθυνο ενημέρωσης.».

Ερμηνεία διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

Ως προς το πρώτο ερώτημα

6. Το Σύνταγμα ρυθμίζει στο άρθρο 24 την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, στο οποίο εντάσσονται και τα ζώα, δίνοντας έτσι αφορμή στην ανάπτυξη μιας εκτεταμένης νομοθεσίας και νομολογίας για την προστασία της φύσης και των ζώων (αγρίων και μη). Βασικό νομοθέτημα στον τομέα της προστασίας των ζώων συντροφιάς, μετά το υποτυπώδες πλαίσιο προστασίας τους, που θεσπίστηκε με τον ν. 1197/1981 (Α'240), αποτελεί ο ν. 2017/1992 (Α'31), με τον οποίο κυρώθηκε η «Ευρωπαϊκή Σύμβαση προστασίας των ζώων συντροφιάς», που καταρτίστηκε από

το Συμβούλιο της Ευρώπης και υπογράφηκε από την Ελλάδα στις 13-11-1987. Η Σύμβαση αυτή, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, έχει αυξημένη τυπική ισχύ, αναγνώρισε στο προοίμιό της την ηθική δέσμευση των ατόμων να σέβονται όλα τα ζωντανά δημιουργήματα. Ακολούθως, μετά την προσθήκη στη Συνθήκη του Άμστερνταμ του «Πρωτοκόλλου για την προστασία και την καλή μεταχείριση των ζώων», με το οποίο η Κοινότητα και τα κράτη-μέλη υποχρεώνονται, κατά τη διαμόρφωση και την υλοποίηση των πολιτικών στους τομείς της γεωργίας, των μεταφορών, της εσωτερικής αγοράς και της έρευνας, να λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της καλής διαβίωσης των ζώων, ως ευαίσθητων όντων [βλ., ήδη, άρθρο 13 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)], όπως το κείμενό της διαμορφώθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία κυρώθηκε με τον ν. 3671/2008 (Α' 129)], ο ν. 3170/2003 (Α' 191) επιχείρησε να ενισχύσει το νομικό πλαίσιο προστασίας των ζώων συντροφιάς (πρβλ. ΣτΕ 445/2019, 2073/2017), ενώ με τον ν. 4039/2012 («Για τα δεσποζόμενα και τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς και την προστασία των ζώων από την εκμετάλλευση ή τη χρησιμοποίηση με κερδοσκοπικό σκοπό», Α'15) επιδιώχθηκε η περαιτέρω συμπλήρωση, βελτίωση, εκσυγχρονισμός και επικαιροποίηση της τότε υφισταμένης νομοθεσίας, ώστε η προστασία όλων των ζώων από την κακομεταχείριση να καταστεί πιο ουσιαστική και αποτελεσματική (ΣτΕ 1717-8/2020, 445/2019, 2073/2017).

7. Με τον ν. 4830/2021 αναμορφώθηκε το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τα ζώα συντροφιάς, όπως αυτό ίσχυε με τα άρθρα 1 έως 23 του ν. 4039/2012, τα οποία καταργήθηκαν με την περίπτωση (β) της παραγράφου 6 του άρθρου 47, και σκοπήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτού, η προστασία των ζώων συντροφιάς και η εξασφάλιση της ευζωίας τους, η ενίσχυση της υπεύθυνης ιδιοκτησίας των ζώων συντροφιάς και η θέσπιση σαφούς και συνεκτικού κανονιστικού πλαισίου για τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς και στρατηγικής για τη δραστική μείωση του αριθμού τους μέσω προγραμμάτων υιοθεσίας, με απαρέγκλιτη τήρηση των κανόνων ευζωίας των ζώων. Αν και το μεγαλύτερο μέρος των διατάξεών του αφορά τα ζώα συντροφιάς (βλ., ιδίως, άρθρα 1 έως 15 και 17 έως 22), ο ν. 4830/2021 θεσπίζει, επίσης, πλαίσιο προστασίας για «κάθε ζώο» από την κακομεταχείριση και τη χρησιμοποίησή του σε «κάθε είδους θεάματα και άλλες συναφείς δραστηριότητες» (άρθρο 23). Ειδικότερα, από τη διατύπωση του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 προκύπτει σαφώς η θέληση του

νομοθέτη, ώστε η προστασία των ζώων από τη συμμετοχή τους σε κάθε είδους παραστάσεις να μην αφορά μόνο τα ζώα συντροφιάς αλλά κάθε είδους ζώο, επομένως και τα ζώα άγριας πανίδας, γι αυτό και χρησιμοποίησε τη φράση «κάθε ζώου» και όχι τη φράση «κάθε ζώου συντροφιάς». Εκτός, όμως, από τη ρητή και μη καταλείπουσα καμία ως προς τούτο αμφιβολία γραμματική ερμηνεία του παραπάνω εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23, ενδεικτική της βούλησης του νομοθέτη ότι η εν λόγω διάταξη αφορά κάθε ζώο και όχι μόνο τα ζώα συντροφιάς είναι, αφενός, η χρήση της αυτής φράσης στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου, σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται η συμμετοχή, με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό, κάθε ζώου σε πρόγραμμα ή παράσταση που διεξάγεται σε τσίρκο, όπου, κατά τα κοινώς γνωστά, συμμετέχουν κυρίως ζώα άγριας πανίδας και λιγότερο ζώα συντροφιάς και, αφετέρου, η αντιπαραβολή της με την περίπτωση (α) της παραγράφου 4 του ίδιου άρθρου, που εισάγει εξαίρεση από τις παραστάσεις της παραγράφου 2 για τις παραστάσεις ιππικής δεξιότητας και αθλημάτων ιππασίας, εξαίρεση η θέσπιση της οποίας παρίσταται ανεξήγητη αν γίνει δεκτό ότι η απαγόρευση της παραγράφου 2 αφορά αποκλειστικά ζώα συντροφιάς, αφού τέτοια δεν θεωρούνται τα άλογα (που είναι ζώα αγροτικά). Αν, επομένως, ο νομοθέτης ήθελε η απαγόρευση του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 να αφορά μόνο τα ζώα συντροφιάς, θα το όριζε ρητά, όπως, άλλωστε, έπραξε στην παράγραφο 10 του ίδιου άρθρου, σύμφωνα με την οποία απαγορεύονται οι κληρώσεις, λοταρίες και διαγωνισμοί με έπαθλο ζώα συντροφιάς. Προς επίρρωση των ανωτέρω, η γενική εισηγήτρια κατά τη σχετική συζήτηση στην Βουλή υποστήριξε ότι με το οικείο σχέδιο νόμου νομοθετείται η «ευζωία κάθε έμβιου οργανισμού που συναισθάνεται και κινείται σε ξηρά, αέρα και θάλασσα, δίνοντάς τους δικαιώματα και ελευθερίες» και αντιμετωπίζονται εφεξής «όλα τα ζώα ως έμβια όντα» (βλ. Πρακτικά της Ρ4/15-9-2021 συνεδρίασης της Βουλής των Ελλήνων, σελ. 20133). Ακόμα, σε συμφωνία με το πνεύμα του νομοσχεδίου σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου προστασίας κάθε ζώου από την κακομεταχείριση, ο αρμόδιος Αναπληρωτής Υπουργός Εσωτερικών κατέθεσε νομοτεχνική βελτίωση για το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 24 του άρθρου 2 - το οποίο στην αρχική του μορφή όριζε ότι στο Μητρώο παραβατών καταγράφονται όσοι έχουν τελεσίδικη ποινική καταδίκη για παράβαση των διατάξεων που αφορούν την εγκατάλειψη και την κακοποίηση «ζώων συντροφιάς» - με διαγραφή της λέξης «συντροφιάς», προκειμένου «να μην υπάρχει καμμία αμφισβήτηση ότι στο Μητρώο των παραβατών θα καταγράφονται όλοι όσοι

κακοποιούν ζώα, ακόμα κι αν δεν είναι ζώα συντροφιάς και είναι ζώα εργασίας όπως προβλέπεται στο οικείο μέρος του νομοσχεδίου για τις πολύ αυστηρές ποινές για την κακοποίηση των ζώων.» (βλ. Πρακτικά της Ρ4/15-9-2021 συνεδρίασης της Βουλής των Ελλήνων, σελ. 20143). Υπέρ της ερμηνείας ότι το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 αφορά κάθε ζώο και όχι μόνο τα ζώα συντροφιάς, συνηγορεί και η ιστορική καταγωγή της παραπάνω διάταξης, καθώς υιοθετήθηκαν, βελτιωμένες και εμπλουτισμένες, οι αντίστοιχες ρυθμίσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 12 του προγενέστερου ν. 4039/2012, που όριζαν ότι απαγορεύεται η διατήρηση κάθε είδους ζώου σε επιχειρήσεις ψυχαγωγικών παιχνιδιών, πίστας αυτοκινητιδίων, μουσικών συναυλιών, επιδείξεων, πανηγυριών ή άλλων καλλιτεχνικών ή ψυχαγωγικών εκδηλώσεων, εφόσον τα ζώα χρησιμοποιούνται με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό στο πρόγραμμά τους. Τούτο, εξάλλου, προκύπτει και από την Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής επί του σχετικού νομοσχεδίου, η οποία, για το Κεφάλαιο Θ' αυτού, όπου εντάσσεται το παραπάνω άρθρο 23, διαπιστώνει ότι εισάγεται «καθολική απαγόρευση συμμετοχής ζώων σε οποιοδήποτε είδος θεάματος και άλλες συναφείς δραστηριότητες, μη εξαιρουμένων των εκπαιδευτικών παραστάσεων» (σελ. 4), και ότι «Διατηρείται, [...] η πρωτοποριακή για τα δεδομένα της Ε.Ε., απαγόρευση την οποία θέσπισε ο εθνικός νομοθέτης δια του ν. 4039/2012 [βλ. άρθρο 12 αυτού] ως προς τη χρησιμοποίηση ζώων σε θεάματα.» (σελ. 5).

Επί του δεύτερου ερωτήματος

8. Ως «κάθε είδους παραστάσεις», στις οποίες, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, απαγορεύεται η συμμετοχή με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό κάθε ζώου, νοούνται, του νόμου μη διακρίνοντος και εν όψει του προεκτεθέντος σκοπού της διάταξης, που είναι η καθολική και απόλυτη απαγόρευση συμμετοχής ζώων σε κάθε είδους θεάματα και συναφείς δραστηριότητες, όλες οι παραστάσεις στις οποίες υπάρχει πρόθεση για συμμετοχή κάθε είδους ζώου, χωρίς να ενδιαφέρει αν διαθέτουν σενάριο ή αν προβλέπουν παράλληλη με το ζώο συμμετοχή ανθρώπου, καθώς και αν ο διοργανωτής τους είναι εφοδιασμένος με άδεια λειτουργίας επιχείρησης θεαμάτων ή αν έχει δηλώσει τη σχετική επιχειρηματική του δραστηριότητα στο φορολογικό μητρώο της Φορολογικής Διοίκησης με συμπλήρωση στο έντυπο Δ211 του αντίστοιχου κωδικού αριθμού δραστηριότητας (Κ.Α.Δ.).

Επί του τρίτου ερωτήματος

9. Στους ορισμούς του άρθρου 2 του ν. 4830/2021 αλλά και στην αιτιολογική έκθεση αυτού δεν περιλαμβάνεται η έννοια της «παράστασης», στην οποία, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 αλλά και την περίπτωση (στ) του άρθρου 16, απαγορεύεται η συμμετοχή ζώων. Από τον συνδυασμό των παραγράφων 1, 4 και 7 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, λαμβανομένου υπόψη και του ορισμού της σχετικής έννοιας που δίνεται στο Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας (έκδοση Ακαδημίας Αθηνών, 2023) συνάγεται ότι, ως «παράσταση» με συμμετοχή ζώου νοείται κάθε είδους θέαμα μπροστά σε κοινό, μουσικής ή παραστατικής (υποκριτικής, χορού, δεξιότητας κ.α.) ή άλλης τέχνης, και κάθε άλλη συναφής δραστηριότητα που, χωρίς να αποτελεί τσίρκο ή θίασο, διεξάγεται για κερδοσκοπικό, ψυχαγωγικό, καλλιτεχνικό ή εκπαιδευτικό σκοπό και χρησιμοποιείται σε αυτήν, με οποιονδήποτε τρόπο, ζώο, συνήθως υπό ανθρώπινη καθοδήγηση, με χαρακτηριστικότερη περίπτωση την εκτέλεση από αυτό κινήσεων κατόπιν παραγγελμάτων ή ηχητικών σημάτων. Όταν η συμμετοχή του ζώου είναι ενεργός (δηλαδή δεν συνίσταται στη διατήρησή του στον χώρο, π.χ. με την παρουσία του εντός κλωβού σε ψυχαγωγικό παιγνίδι ή μουσική συναυλία), η συμπεριφορά και οι κινήσεις του, κατά τον επιθυμητό για τους διοργανωτές τρόπο προς τέρψη του κοινού, δεν είναι ελεύθερες και αυθόρμητες ούτε συνάδουν με τη φύση του, αλλά τεκμαίρεται ότι είναι αποτέλεσμα φόβου, πόνου ή στερήσεων και άλλων δοκιμασιών που προηγήθηκαν για να αντεπεξέλθει στις ανάγκες του θεάματος.

10. Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 16 του ν. 4830/2021, 2 παρ. 1 περ. α' και 8 παρ. 2 του π.δ. 98/2004, καθώς και των σχετικών διατάξεων της υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/88658/2929/02-09-2022 κοινής απόφασης των Υφυπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του Παραρτήματος Ι αυτής, προκύπτει ότι στους ζωολογικούς κήπους, τα ΚΕ.Π.Ε.Α.Π. και τις εγκαταστάσεις προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας ειδών άγριας πανίδας επιτρέπεται, υπό τους ειδικότερους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις διατάξεις αυτές, η διατήρηση ζώων με σκοπό, για μεν τους ζωολογικούς κήπους την προστασία τους και την επίδειξή τους στο κοινό, για δε τα ΚΕ.Π.Ε.Α.Π. και τις εγκαταστάσεις προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας ειδών άγριας πανίδας, την υπεύθυνη ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση του κοινού σχετικά με τα είδη των ζώων άγριας πανίδας που φιλοξενούνται ή περιθάλπονται σε αυτά, καθώς και με τα προβλήματα και τις απειλές που αντιμετωπίζουν, με απώτερο σκοπό την προστασία των ζώων και των βιοτόπων τους. Προς τούτο, τα ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.

διαθέτουν υλικό ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, καθώς και προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την ενημέρωση του κοινού. Είναι προφανές ότι η επίτευξη των ανωτέρω σκοπών του π.δ. 98/2004 και της υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/88658/2929/02-09-2022 κ.υ.α. επιτυγχάνεται, κυρίως, μέσα από την «παρουσίαση», δηλαδή την εμφάνιση των ζώων στον νομίμως λειτουργούντα χώρο φιλοξενίας τους, όπου το κοινό είτε έρχεται σε οπτική επαφή μαζί τους, προς αναγνώριση και παρατήρησή τους, μη αποκλεισμένης της εξοικείωσής του με αυτά δια της αφής τους, όπου αυτό είναι δυνατό (πρβλ. ΣτΕ 1802/2016), είτε ενημερώνεται από υπεύθυνο πρόσωπο για θέματα, όπως π.χ. η προέλευσή τους, τα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα (ανατομικά, βιολογικά, διανοητικά), οι απειλές που αντιμετωπίζουν, ο ρόλος τους στην τροφική αλυσίδα, η αλληλεπίδρασή τους με άλλα ζώα της άγριας πανίδας και με τους ανθρώπους και η δυνατότητα εκγύμνασης, ελέγχου και χειρισμού τους. Κατά τη διάρκεια αυτής της απλής παρουσίας στον χώρο τα ζώα βρίσκονται στη φυσική τους στάση, πραγματοποιούν κινήσεις απαραίτητες για την καλή φυσική και ψυχική τους κατάσταση (και όχι προς τέρψη του κοινού) και εκφράζουν φυσιολογικές για το είδος τους συμπεριφορές [πρβλ. παράγραφο 2 του άρθρου 2 του ν. 4830/2021 και περιπτώσεις (ε) και (θ) της παραγράφου 1 του άρθρου 9 του ίδιου νόμου], χωρίς να συμμετέχουν με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό σε κάθε είδους θέαμα ή άλλη συναφή δραστηριότητα υπό ανθρώπινη καθοδήγηση που θα υποδήλωνε ότι έχει προηγηθεί παραβίαση των όρων ευζωίας τους για να ανταποκριθούν στις ανάγκες του θεάματος, αφού κάτι τέτοιο θα έπαυε να αποτελεί «παρουσίαση» και θα ενέπιπτε στην έννοια της «παράστασης», πράγμα που απαγορεύεται όχι μόνο από την περίπτωση (στ) του άρθρου 16 αλλά και από το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021. Για την ταυτότητα του λόγου, «παρουσίαση» των ζώων δύναται να πραγματοποιείται και σε άλλους χώρους και υποδομές, όπως πάρκα, κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου, βοτανικοί κήποι και άλλες νόμιμα λειτουργούσες ιδιωτικές εγκαταστάσεις, όπως εκείνες που αναφέρονται ενδεικτικά στο ερώτημα, πάντοτε, όμως, με την επιφύλαξη τυχόν ειδικότερων προβλέψεων της κείμενης νομοθεσίας, ιδίως ως προς τη διοίκηση και διαχείριση των χώρων αυτών και ως προς τα είδη των ζώων άγριας πανίδας που επιτρέπεται να παρουσιάζονται σε αυτούς.

11. Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο νομοθέτης απαγορεύει τη συμμετοχή κάθε είδους ζώου (συντροφιάς, άγριας πανίδας κ.α.) σε «παραστάσεις», αδιακρίτως αν αυτές πραγματοποιούνται εντός ή εκτός των χώρων που αναφέρονται στο άρθρο 16 του ν.

4830/2021, διότι ο όρος αυτός εμπεριέχει συμπεριφορά προς το ζώο που αυταπόδεικτα είναι αντίθετη με την ευζωία του, όπως οι κανόνες αυτής ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 2 του ν. 4830/2021, στην οποία αποβλέπει το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 και η περίπτωση (στ) του άρθρου 16 του ν. 4830/2021. Αντιθέτως, η απαγόρευση αυτή δεν καταλαμβάνει την «παρουσίαση» κάθε είδους ζώου στο κοινό, η οποία, ως έννοια, δεν ενέχει μεταχείριση του ζώου κατά τρόπο που παραβιάζει τους κανόνες ευζωίας του.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

12. Το αν μια εκδήλωση, που περιλαμβάνει συμμετοχή ζώου, εντάσσεται στο πλαίσιο τήρησης «λαϊκής ή τοπικής παράδοσης», με την έννοια ότι είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη, κατά την κοινή λαϊκή ή τοπική συλλογική αντίληψη, με την παράδοση αυτή, ώστε, υπό τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις που ορίζονται στα εδάφια δεύτερο, τρίτο, πέμπτο και έκτο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, να επιτρέπεται η συμμετοχή ζώου, είναι ζήτημα που κρίνεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ξεχωριστά από το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου, όπου η εκδήλωση θα τελεστεί, το οποίο είναι το μόνο, κατά νόμο, αρμόδιο όργανο να αποφασίσει για την αδειοδότησή της, αφού, προκριματικώς, αποφανθεί για την ύπαρξη ή μη της συγκεκριμένης (λαϊκής ή τοπικής) παράδοσης και για το αν πράγματι, στο πλαίσιο αυτής, λαμβάνει χώρα η εκδήλωση με τη συμμετοχή του ζώου, της οποίας η αδειοδότηση ζητείται.

Μειοψήφησε η Νομική Σύμβουλος Μαρία Σπάσου, με την οποία τάχθηκε και ο εισηγητής Πάρεδρος (χωρίς ψήφο) Νικόλαος Παπαντίνας, η οποία υποστήριξε ότι το τέταρτο ερώτημα δεν υποβάλλεται παραδεκτώς. Και τούτο διότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 4831/2021 «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) και κατάσταση των λειτουργιών και των υπαλλήλων του και άλλες διατάξεις» (Α'170), το ΝΣΚ εκδίδει γνωμοδοτήσεις προς καθοδήγηση των ενεργειών της Διοίκησης σε ερωτήματα που υποβάλλονται αρμοδίως και αφορούν στην έννοια και στο περιεχόμενο συγκεκριμένων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, τις οποίες η Διοίκηση πρόκειται να εφαρμόσει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της προς αντιμετώπιση πραγματικών καταστάσεων. Επομένως, δεν υποβάλλεται παραδεκτώς ερώτημα, όπως το προκείμενο, το οποίο δεν αναφύεται κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της ερωτώσας υπηρεσίας [βλ. ΟΛΝΣΚ 541/2012, ΝΣΚ 432/2013 για τις όμοιου περιεχομένου διατάξεις της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 και του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 6 του άρθρου 6 του προγενέστερου ν. 3086/2002

«Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργιών και Υπαλλήλων του» (Α' 324)].

Απάντηση

13. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδοτεί ως εξής:

Επί του πρώτου ερωτήματος: Η διάταξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021 έχει την έννοια ότι απαγορεύεται η συμμετοχή όχι μόνο των ζώων συντροφιάς αλλά και των ζώων της άγριας πανίδας σε κάθε είδους παραστάσεις, χωρίς, σύμφωνα με ρητή πρόβλεψη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 47 του ν. 4830/2021, να θίγονται τυχόν ειδικότερες διατάξεις νόμων ή διεθνών συμβάσεων, που προβλέπουν μεγαλύτερη προστασία για τα ζώα της άγριας πανίδας.

Επί του δεύτερου ερωτήματος: Ως «κάθε είδους παραστάσεις», στις οποίες, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, απαγορεύεται η συμμετοχή με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό κάθε ζώου, νοούνται όλες αδιακρίτως οι παραστάσεις, στις οποίες υπάρχει πρόθεση για συμμετοχή κάθε είδους ζώου, χωρίς να ενδιαφέρει αν διαθέτουν σενάριο ή αν προβλέπουν παράλληλη με το ζώο συμμετοχή ανθρώπου ή αν ο διοργανωτής τους είναι εφοδιασμένος με την προβλεπόμενη από τις κείμενες διατάξεις άδεια λειτουργίας επιχείρησης θεαμάτων ή αν έχει δηλώσει την σχετική επιχειρηματική του δραστηριότητα στο φορολογικό μητρώο της Φορολογικής Διοίκησης με συμπλήρωση στο έντυπο Δ211 του αντίστοιχου Κ.Α.Δ.

Επί του τρίτου ερωτήματος: Στην έννοια των «κάθε είδους παραστάσεων» του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021 δεν εμπίπτουν οι «παρουσιάσεις» νόμιμα κατεχόμενων ζώων άγριας πανίδας στο κοινό, όπως οι έννοιες των όρων αυτών δίνονται παραπάνω, στους χώρους που αναφέρονται στο άρθρο 16 του ν. 4830/2021, καθώς και σε άλλους χώρους και υποδομές, όπως, ενδεικτικά, πάρκα, κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου, βοτανικοί κήποι και άλλες νόμιμα λειτουργούσες ιδιωτικές εγκαταστάσεις, με την επιφύλαξη των ειδικότερων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, ιδίως, ως προς τη διοίκηση και διαχείριση των χώρων αυτών και ως προς τα είδη ζώων άγριας πανίδας που επιτρέπεται να παρουσιάζονται σε αυτούς.

Επί του τέταρτου ερωτήματος: Μόνο αρμόδιο--όργανο να κρίνει πότε και αν συντρέχουν οι ειδικότερες προϋποθέσεις του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, είναι το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου, εντός των ορίων της εδαφικής περιφέρειας του οποίου ζητείται άδεια για να πραγματοποιηθεί η εκδήλωση (πλειοψ.).

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 25-04-2023

Η Προεδρεύουσα

AFRODITI
KOUTOUKI

Ψηφιακά
υπογεγραμμένο
από AFRODITI
KOUTOUKI
Ημερομηνία:
2023.04.25

Αφροδίτη Κουτούκη

Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ο εισηγητής

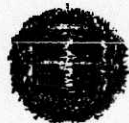
Ψηφιακά υπογεγραμμένο από ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΡΑΠΑΝΤΙΝΑΣ
Ημερομηνία: 2023.04.25 12:25:51 EEST

Νικόλαος Παπαντίνας

Πάρεδρος ΝΣΚ

Α. Π.: Εισερχ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/50683/1601
Ημ/νία: Εισερχ. 08/05/2023
Α. Π. Αποστολέα: 231-2728/112640
Ημ/νία Πρωτοκόλλου Αποστολέα: 25/04/2023

Δ.Δ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΓΝΣ στο Υπουργείο Περιβάλλοντος &
Ενέργειας**

**Ταχ. Δ/ση: Αμαλιάδος 29 & Έσλυν
ΤΚ 11523 Αθήνα**

Τηλ: 210 6430571

Email: gns-perivallontos@nsk.gr

Πληροφορίες: Ν. Παπαντίνης

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Τηλ: 2106430269

Email: n.papantinas@nsk.gr

Ημ. Πρωτ.: 25-04-2023

Αριθμ. Πρωτ.: 231- 2728/112640

ΠΡΟΣ:

**Υπουργείο Περιβάλλοντος και
Ενέργειας**

Γενική Γραμματεία Δασών

Γενική Διεύθυνση Δασών και Δ.Π.

Διεύθυνση Διαχείρισης Δασών

**Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Ζωής και
Θήρας**

Τέρμα Αλκμάνος - Ιλίσια

Τ.Κ. 11528 Αθήνα

Θέμα: Διαβίβαση Γνωμοδότησης Ν.Σ.Κ.

Σχετ.: Το με αριθμό πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/99411/3274/29-9-2022 έγγραφο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Γενική Γραμματεία Δασών, Γενική Διεύθυνση Δασών και Δ.Π., Διεύθυνση Διαχείρισης Δασών, Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Ζωής και Θήρας, που υπογράφεται από τον Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως διευκρινίστηκε με το με αριθμό πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/27710/911/15-3-2023 έγγραφο της υπηρεσίας σας.

Σε συνέχεια του ανωτέρω ερωτήματος, σας διαβιβάζουμε θεωρημένο αντίγραφο της με αριθμό 50/2023 γνωμοδότησης του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και παρακαλούμε για τις κατά νόμο ενέργειες της αρμοδιότητάς σας (διαδικασία αποδοχής, κατ' άρθρο 9 παράγραφος 6, εδάφια α' και β' του ν. 4831/2021 «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) και κατάσταση των λειτουργιών και των υπαλλήλων του και άλλες διατάξεις» (Α'170) και, ακολούθως, για την επιστροφή της γνωμοδότησης στο Γραφείο μας, με την προβλεπόμενη από το εδάφιο γ' της παραγράφου 6 του ανωτέρω άρθρου επισημειωματική πράξη.

Ο/Η υπογράφων-ουσα

Ψηφιακά υπογεγραμμένο από
Νικόλαος Παπαντίνας
Πάρεδρος ΝΣΚ
NIKOLAOS PAPANTINAS
2023-04-25 13:27:45.356

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης 50/2023

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα Γ')**

Συνεδρίαση της 10^{ης} Απριλίου 2023

Σύνθεση:

Προεδρεύουσα: Αφροδίτη Κουτούκη, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ, κωλυομένης της Προέδρου του Τμήματος, Βασιλικής Πανταζή, Αντιπροέδρου ΝΣΚ.

Μέλη: Δημήτριος Μακαρονίδης, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Μαρία Σπάσου, Παρασκευάς Χρυσοστομίδης, Παναγιώτης Δημόπουλος, Μαρία-Λουίζα Μπακαλάκου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Νικόλαος Παπαντίνας, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/99411/3274/29-9-2022 του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Γενική Γραμματεία Δασών, Γενική Διεύθυνση Δασών και Δ.Π., Διεύθυνση Διαχείρισης Δασών, Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Ζωής και Θήρας, όπως διευκρινίστηκε με το με αριθμό πρωτ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/27710/911/15-3-2023 έγγραφο της υπηρεσίας.

Ερωτάται:

α. Εάν η απαγόρευση συμμετοχής κάθε ζώου σε κάθε είδους παραστάσεις, που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, αφορά μόνο τα ζώα συντροφιάς, για τα οποία ο παραπάνω νόμος θεσπίζει νέο πλαίσιο ευζωίας, ή και τα ζώα άγριας πανίδας.

β. Εάν ως «κάθε είδους παραστάσεις», στις οποίες, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, απαγορεύεται η συμμετοχή κάθε ζώου, νοούνται μόνο όσες διοργανώνονται από φορέα-επιχείρηση θεαμάτων,

που έχει εφοδιαστεί με την προβλεπόμενη από τον νόμο άδεια λειτουργίας επιχείρησης θεαμάτων και έχει υποβάλει σχετική δήλωση έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας στο φορολογικό μητρώο της Φορολογικής Διοίκησης, συμπληρώνοντας τον αντίστοιχο κωδικό αριθμό δραστηριότητας (Κ.Α.Δ.), καθώς και αν για την έννοια της παράστασης απαιτείται η ύπαρξη σεναρίου με παράλληλη με το ζώο συμμετοχή ανθρώπου ή όλα τα παραπάνω είναι νομικά αδιάφορα για την ισχύ της εν λόγω απαγόρευσης.

γ. Εάν στην έννοια του όρου «παραστάσεις» του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, από τις οποίες δεν εξαιρούνται οι εκπαιδευτικές παραστάσεις, εμπίπτουν παρουσιάσεις νόμιμα κατεχόμενων ζώων άγριας πανίδας (κυρίως πτηνών), που πραγματοποιούν φυσικά ή νομικά πρόσωπα στο κοινό και αφορούν, ιδίως, την επίδειξη του ζώου (απλή παρουσία στο χώρο), την περιγραφή της βιολογίας και των χαρακτηριστικών του και την αλληλεπίδρασή του (επαφή) με τον άνθρωπο.

δ. Σε ποιες περιπτώσεις μία εκδήλωση με συμμετοχή ζώου θεωρείται ότι λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο «λαϊκής ή τοπικής παράδοσης», ώστε, υπό τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις που ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, να επιτρέπεται η διεξαγωγή της.

Στα πιο πάνω ερωτήματα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδότησε ως εξής :

Ιστορικό

1. Με αφορμή καταγγελίες πολιτών προς διάφορες περιφερειακές δασικές υπηρεσίες, που αφορούν «βιωματικές παρουσιάσεις πτηνών» άγριας πανίδας, οι οποίες περιλαμβάνουν και ολιγόλεπτη ελεύθερη πτήση, πραγματοποιούνται δε από ειδικούς εκπαιδευτές-χειριστές σε κοινόχρηστους χώρους πρασίνου ή εντός αδειοδοτημένων και οριοθετημένων ιδιωτικών εγκαταστάσεων (με ενδεικτική αναφορά στις εγκαταστάσεις της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Α...Α.Ε.» και του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «Β...»), αυτοβούλως ή μετά από πρωτοβουλία των ανωτέρω νομικών προσώπων ή τρίτων, όπως είναι τα θεματικά εργαστήρια άγριας πανίδας πανεπιστημιακών σχολών δασολογίας (με σκοπό την

εξοικείωση των φοιτητών τους με τα πτηνά), υποβλήθηκε το υπό κρίση ερώτημα σε σχέση με την ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021. Συναφώς προς τα παραπάνω, η ερωτώσα υπηρεσία αναφέρει ότι με την υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΑΔΔ/88658/2929/02-09-2022 κοινή απόφαση των Υφυπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προβλέπεται η δημιουργία εγκαταστάσεων προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας ειδών της άγριας πανίδας σε εγκαταστάσεις (κτηριακές, κλωβούς, περιφραγμένους χώρους κ.λπ.), συμπεριλαμβανομένων και των Κέντρων Περίθαλψης Ειδών Άγριας Πανίδας, στις οποίες οι φορείς που τις δημιουργούν έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάζουν στους επισκέπτες τα φιλοξενούμενα είδη της άγριας πανίδας, να αναφέρονται στο ιστορικό των ζώων που φιλοξενούν και να κάνουν περιγραφική αναφορά στο βιολογικό τους κύκλο και τα φυσικά τους ενδιαπρήματα, ανάλογες, δε, ρυθμίσεις περιέχουν και οι διατάξεις του π.δ. 98/2004 για τους ζωολογικούς κήπους, όπως ισχύουν.

Νομοθετικό πλαίσιο

2. Στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 24

1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. [...]».

3. Στο Μέρος Α' και στις διατάξεις των άρθρων 1, 2 παρ. 1, 2 και 3, 16 και 23 παρ. 1, 2, 4, 6 και 7 του ν. 4830/2021 «Νέο πλαίσιο για την ευζωία των ζώων συντροφιάς - Πρόγραμμα «ΑΡΓΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α' 169), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1

Σκοπός - Αντικείμενο

Σκοπός του παρόντος είναι η προστασία των ζώων συντροφιάς και η εξασφάλιση της ευζωίας τους, η ενίσχυση της υπεύθυνης ιδιοκτησίας των ζώων συντροφιάς, η θέσπιση σαφούς και συνεκτικού κανονιστικού πλαισίου για τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς και στρατηγικής για τη δραστική μείωση του αριθμού τους μέσω προγραμμάτων υιοθεσίας, με απαρέγκλιτη τήρηση των κανόνων ευζωίας των ζώων.».

«Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος νοούνται:

1. «Ζώο»: κάθε έμβιος οργανισμός, που συναισθάνεται και κινείται σε ξηρά, αέρα και θάλασσα ή οποιοδήποτε άλλο υδατικό οικοσύστημα ή υδροβιότοπο.
2. «Ευζωία»: η καλή φυσική και ψυχική κατάσταση του ζώου σε σχέση με τις συνθήκες στις οποίες διαβίει και πεθαίνει. Ένα ζώο ζει σε συνθήκες ευζωίας εάν: (α) έχει εξασφαλισμένο άνετο, ασφαλές, υγιεινό και κατάλληλο κατάλυμα, προσαρμοσμένο στον φυσικό τρόπο διαβίωσής του, (β) δεν υποφέρει από καταστάσεις, όπως πόνος, φόβος και αγωνία και (γ) είναι ικανό να εκφράζει συμπεριφορές, οι οποίες είναι σημαντικές για την καλή φυσική και ψυχική του κατάσταση. Οι κανόνες ευζωίας των ζώων διασφαλίζουν τις ακόλουθες αρχές:
 - i. Ελευθερία από την πείνα και τη δίψα, με πρόσβαση σε τροφή και νερό, κατάλληλα σε ποιότητα και ποσότητα.
 - ii. Ελευθερία από άσκοπη ταλαιπωρία και καταπόνηση, με ασφαλές και καθαρό κατάλυμα στέγασης και ανάπαυσης, που προστατεύει από αντίξοες καιρικές συνθήκες.
 - iii. Ελευθερία από πόνο, τραυματισμό και ασθένεια, με κατάλληλη φροντίδα και κτηνιατροφαρμακευτική περίθαλψη.
 - iv. Ελευθερία από φόβο και αγωνία, με την κατάλληλη συμπεριφορά και μεταχείριση.
 - v. Ελευθερία έκφρασης φυσιολογικής συμπεριφοράς, με κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης και κοινωνικοποίησης.
3. «Ζώο συντροφιάς»: κάθε ζώο που συντηρείται ή προορίζεται να συντηρηθεί από τον άνθρωπο κυρίως μέσα στην οικία του, για λόγους ζωοφιλίας ή αναφέρεται στον κατάλογο του Παραρτήματος I του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/429 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Μαρτίου 2016 σχετικά με τις μεταδοτικές νόσους των ζώων και για την τροποποίηση και την κατάργηση ορισμένων πράξεων στον τομέα της υγείας των ζώων (L 84). Αν άρθρα του παρόντος αφορούν συγκεκριμένα ζώα συντροφιάς, όπως σκύλους και γάτες, τότε αυτά αναφέρονται ρητώς. Ζώα συντροφιάς είναι και οι σκύλοι βοήθειας, οι σκύλοι εργασίας, καθώς και τα ζώα θεραπείας. Ως ζώα συντροφιάς δεν μπορούν να συντηρούνται ζώα άγριας πανίδας.».
4. [...].

26. «Τσίρκο»: η προσωρινή υπαίθρια εγκατάσταση, η σκηνή ή η τέντα, στην οποία πραγματοποιούνται, με κερδοσκοπικό σκοπό, μουσικοχορευτικές και ακροβατικές παραστάσεις ή άλλου είδους συναφείς εκδηλώσεις για την ψυχαγωγία ανθρώπων.

27. «Θίασος με ποικίλο πρόγραμμα (βαριετέ)»: ομάδα ατόμων, η οποία, σε μόνιμη ή προσωρινή εγκατάσταση, πραγματοποιεί, με κερδοσκοπικό σκοπό και σε εναλλασσόμενη ακολουθία, ψυχαγωγικά προγράμματα, παραστάσεις, διασκεδαστικά μικρά κωμικά θεατρικά δρώμενα, τραγούδια και χορό με ποικίλο περιεχόμενο.».

«Άρθρο 16

Διατήρηση ζώων σε ειδικές εγκαταστάσεις

Επιτρέπεται η διατήρηση ζώων σε: (α) ζωολογικούς κήπους και εκθέσεις που λειτουργούν νόμιμα, (β) ενυδρεία, (γ) κέντρα περίθαλψης ειδών άγριας πανίδας και νομίμως λειτουργούντες χώρους προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας ειδών της άγριας πανίδας τα οποία προέρχονται από περίθαλψη και δεν είναι δυνατή η απελευθέρωσή τους στο φυσικό περιβάλλον, (δ) εκτροφεία θηραμάτων και εκθέσεις ανάπτυξης και προβολής του κτηνοτροφικού, γεωργικού τομέα, που διέπονται από ειδικές διατάξεις, (ε) [...], υπό την προϋπόθεση ότι στους παραπάνω χώρους δεν διεξάγονται παραστάσεις, κάθε είδους, με τη συμμετοχή κάθε είδους ζώου.».

«Άρθρο 23

Απαγόρευση συμμετοχής ζώων σε κάθε είδους θεάματα και άλλες συναφείς δραστηριότητες

1. Απαγορεύεται η συμμετοχή, με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό, κάθε ζώου σε πρόγραμμα ή παράσταση που διεξάγεται σε τσίρκο ή από θίασο με ποικίλο πρόγραμμα.

2. Απαγορεύεται η συμμετοχή, με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό, κάθε ζώου σε κάθε είδους παραστάσεις, μη εξαιρουμένων των εκπαιδευτικών παραστάσεων. Εκδηλώσεις με συμμετοχή ζώων στο πλαίσιο τήρησης λαϊκών ή τοπικών παραδόσεων επιτρέπονται αποκλειστικά, εάν διασφαλίζεται η ευζωία των ζώων και με υποχρεωτική παρουσία κτηνιάτρου καθ' όλη τη διάρκεια της εκδήλωσης. Απαγορεύεται αυστηρά η κακοποίηση και η σφαγή ζώων στο πλαίσιο αυτό. Στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζεται το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 34. Εκδήλωση με συμμετοχή ζώου ή ζώων αδειοδοτείται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου του δήμου, όπου θα τελεστεί η εκδήλωση. Ο επιβλέπων κτηνίατρος συντάσσει έκθεση προ της εκδήλωσης, η οποία κατατίθεται στο δημοτικό συμβούλιο πριν την έγκριση της εκδήλωσης και η οποία αποτελεί αναπόσπαστο

μέρος της απόφασης του δημοτικού συμβουλίου. Ο επιβλέπων κτηνίατρος συντάσσει νέα έκθεση μετά το πέρας της εκδήλωσης, στην οποία επιβεβαιώνει ότι δεν παραβιάστηκε η ευζωία του ζώου ή των ζώων που συμμετείχαν στην εκδήλωση.

3. [...].

4. Από τις παραστάσεις της παρ. 2 εξαιρούνται: (α) παραστάσεις ιππικής δεξιότητας και διεξαγωγής αθλημάτων ιππασίας, που περιλαμβάνουν την υπερπήδηση εμποδίων, την ιππική δεξιότητα και το ιππικό τρίαθλο [...].

6. Αρμόδια αρχή για την εφαρμογή των παρ. 1, 2, 3 και 4 είναι ο Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης που εκδίδει την άδεια λειτουργίας της επιχείρησης ή πραγματοποίησης της εκδήλωσης κατά το άρθρο 81 του ν. 3463/2006 (Α' 114).

7. Στις περιπτώσεις που για κερδοσκοπικά, ψυχαγωγικά ή καλλιτεχνικά θεάματα, μουσικής ή παραστατικής ή άλλης τέχνης ή άλλες συναφείς καλλιτεχνικές ή ψυχαγωγικές εκδηλώσεις ή προγράμματα από τα αναφερόμενα στις παρ. 1, 2, 3 και 4, απαιτείται η έκδοση άδειας λειτουργίας, ο αιτών την άδεια οφείλει [...].

4. Στα άρθρα 1, 2 παρ. 1 περ. α' και 8 παρ. 2 του π.δ. 98/2004 «Ίδρυση και λειτουργία των ζωολογικών κήπων» σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 1999/22/ΕΚ του Συμβουλίου» (Α'69), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1

Σκοπός

(άρθρο 1 Οδηγίας 1999/22/ΕΚ)

Με τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος θεσπίζεται ένα σύστημα παροχής άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των ζωολογικών κήπων καθώς και επιθεώρησης αυτών, με σκοπό την προστασία της άγριας πανίδας, [...] στις ανωτέρω εγκαταστάσεις, [...].

«Άρθρο 2

(άρθρο 2 Οδηγίας 1999/22/ΕΚ)

1. Για την εφαρμογή του παρόντος διατάγματος νοούνται ως:

α) "Ζωολογικοί κήποι" όλες οι μόνιμες εγκαταστάσεις, στις οποίες φυλάσσονται ζώα άγριων ειδών για να επιδεικνύονται στο κοινό, με ή χωρίς εισιτήριο, τουλάχιστον για επτά ημέρες το χρόνο.»

«Άρθρο 8

(άρθρο 3 Οδηγίας 1999/22/ΕΚ)

Οι κάτοχοι άδειας λειτουργίας των ζωολογικών κήπων υποχρεούνται:

1. [...].

2. να προωθούν υπό την επίβλεψη της εποπτεύουσας αρχής την ενημέρωση, συνειδητοποίηση και εκπαίδευση του κοινού σχετικά με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, τους φυσικούς οικοτόπους και τα είδη που εκτίθενται.».

5. Στα άρθρα 1 παρ. 2 και 5, 2 παρ. 1 περ. δ', 16 παρ. 3 περ. γ' και 20 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι, αριθμός 2 περ. ιστ' και 4 περ. ε' της υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/88658/2929/02-09-2022 κοινής απόφασης των Υφυπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Κριτήρια και διαδικασία αναγνώρισης και εποπτείας Κέντρων Περίθαλψης (ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.) και Σταθμών Πρώτων Βοηθειών Ειδών της Άγριας Πανίδας (Σ.Π.Β.Ε.Α.Π.)» (Β' 4744), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της περίπτωσης στ' της παραγράφου 6 του άρθρου 258 του Δασικού Κώδικα (ν.δ. 86/1969, Α'7), όπως ισχύει, ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1

Ορισμοί

1. [...].

2. Κέντρα Περίθαλψης Ειδών της Άγριας Πανίδας (ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.): Ως Κέντρα Περίθαλψης Ειδών της Άγριας Πανίδας (ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.) ορίζουμε τις εγκεκριμένες [...] κτηριακές και λοιπές εγκαταστάσεις - υποδομές που οργανώνονται και λειτουργούν [...] για την [...] προσωρινή φιλοξενία ειδών της άγριας πανίδας, [...].

5. Εγκαταστάσεις προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας ειδών: Προσωρινές ή μόνιμες εγκαταστάσεις (κτηριακές, κλωβοί, περιφραγμένοι χώροι κ.λ.π) που δημιουργούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων και των ΚΕ.Π.Ε.Α.Π. - Σ.Π.Β.Ε.Α.Π., με σκοπό την παροχή προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας περιορισμένου αριθμού ατόμων, σύμφωνα με τη φέρουσα ικανότητα των εγκαταστάσεων, ειδών της άγριας πανίδας [...].

«Άρθρο 2

Σκοποί ίδρυσης και λειτουργίας των ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.

1. Η ίδρυση και λειτουργία ΚΕ.Π.Ε.Α.Π. εξυπηρετεί τους παρακάτω σκοπούς:

α) [...].

δ) Την υπεύθυνη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για τα προβλήματα και απειλές που αντιμετωπίζουν τα είδη της άγριας πανίδας, με σκοπό την πρόληψη ανθρωπογενών πιέσεων και την προστασία των ειδών και των βιοτόπων τους.».

«Άρθρο 16

Ειδικότερες Ρυθμίσεις για το Εθνικό Δίκτυο Περίθαλψης

1. [...].

3. α. [...].

γ. Στις εγκαταστάσεις της παρ. 5 του άρθρου 1 η παραμονή των ζώων δύναται να ικανοποιεί παράλληλα με την αποκατάσταση της υγείας τους και σκοπούς που αφορούν στην εκπαίδευση και ενημέρωση του κοινού, [...] και με πρακτικές που εξασφαλίζουν την αποτροπή πρόκλησης όχλησης στα φιλοξενούμενα ζώα. [...].

«Άρθρο 20

Παραρτήματα

Προσαρτώνται και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της παρούσας απόφασης τα παραρτήματά I, II, III και IV που ακολουθούν:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.

Για να παρασχεθεί έγκριση εγκατάστασης και λειτουργίας ΚΕ.Π.Ε.Α.Π. είναι απαραίτητο τα Κέντρα να διαθέτουν:

1) [...].

2) Απαιτούμενο εξοπλισμό

α) [...].

ιστ) Υλικό ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

ιζ) [...].

4) Ανθρώπινο δυναμικό

α) [...].

ε) Υπεύθυνο ενημέρωσης.».

Ερμηνεία διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

Ως προς το πρώτο ερώτημα

6. Το Σύνταγμα ρυθμίζει στο άρθρο 24 την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, στο οποίο εντάσσονται και τα ζώα, δίνοντας έτσι αφορμή στην ανάπτυξη μιας εκτεταμένης νομοθεσίας και νομολογίας για την προστασία της φύσης και των ζώων (αγρίων και μη). Βασικό νομοθέτημα στον τομέα της προστασίας των ζώων συντροφιάς, μετά το υποτυπώδες πλαίσιο προστασίας τους, που θεσπίστηκε με τον ν. 1197/1981 (Α'240), αποτελεί ο ν. 2017/1992 (Α'31), με τον οποίο κυρώθηκε η «Ευρωπαϊκή Σύμβαση προστασίας των ζώων συντροφιάς», που καταρτίστηκε από

το Συμβούλιο της Ευρώπης και υπογράφηκε από την Ελλάδα στις 13-11-1987. Η Σύμβαση αυτή, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, έχει αυξημένη τυπική ισχύ, αναγνώρισε στο προοίμιό της την ηθική δέσμευση των ατόμων να σέβονται όλα τα ζωντανά δημιουργήματα. Ακολούθως, μετά την προσθήκη στη Συνθήκη του Άμστερνταμ του «Πρωτοκόλλου για την προστασία και την καλή μεταχείριση των ζώων», με το οποίο η Κοινότητα και τα κράτη-μέλη υποχρεώνονται, κατά τη διαμόρφωση και την υλοποίηση των πολιτικών στους τομείς της γεωργίας, των μεταφορών, της εσωτερικής αγοράς και της έρευνας, να λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της καλής διαβίωσης των ζώων, ως ευαίσθητων όντων [βλ., ήδη, άρθρο 13 της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)], όπως το κείμενό της διαμορφώθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία κυρώθηκε με τον ν. 3671/2008 (Α' 129)], ο ν. 3170/2003 (Α' 191) επιχείρησε να ενισχύσει το νομικό πλαίσιο προστασίας των ζώων συντροφιάς (πρβλ. ΣτΕ 445/2019, 2073/2017), ενώ με τον ν. 4039/2012 («Για τα δεσποζόμενα και τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς και την προστασία των ζώων από την εκμετάλλευση ή τη χρησιμοποίηση με κερδοσκοπικό σκοπό», Α' 15) επιδιώχθηκε η περαιτέρω συμπλήρωση, βελτίωση, εκσυγχρονισμός και επικαιροποίηση της τότε υφισταμένης νομοθεσίας, ώστε η προστασία όλων των ζώων από την κακομεταχείριση να καταστεί πιο ουσιαστική και αποτελεσματική (ΣτΕ 1717-8/2020, 445/2019, 2073/2017).

7. Με τον ν. 4830/2021 αναμορφώθηκε το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τα ζώα συντροφιάς, όπως αυτό ίσχυε με τα άρθρα 1 έως 23 του ν. 4039/2012, τα οποία καταργήθηκαν με την περίπτωση (β) της παραγράφου 6 του άρθρου 47, και σκοπήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτού, η προστασία των ζώων συντροφιάς και η εξασφάλιση της ευζωίας τους, η ενίσχυση της υπεύθυνης ιδιοκτησίας των ζώων συντροφιάς και η θέσπιση σαφούς και συνεκτικού κανονιστικού πλαισίου για τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς και στρατηγικής για τη δραστητική μείωση του αριθμού τους μέσω προγραμμάτων υιοθεσίας, με απαρέγκλιτη τήρηση των κανόνων ευζωίας των ζώων. Αν και το μεγαλύτερο μέρος των διατάξεών του αφορά τα ζώα συντροφιάς (βλ., ιδίως, άρθρα 1 έως 15 και 17 έως 22), ο ν. 4830/2021 θεσπίζει, επίσης, πλαίσιο προστασίας για «κάθε ζώο» από την κακομεταχείριση και τη χρησιμοποίησή του σε «κάθε είδους θεάματα και άλλες συναφείς δραστηριότητες» (άρθρο 23). Ειδικότερα, από τη διατύπωση του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 προκύπτει σαφώς η θέληση του

νομοθέτη, ώστε η προστασία των ζώων από τη συμμετοχή τους σε κάθε είδους παραστάσεις να μην αφορά μόνο τα ζώα συντροφιάς αλλά κάθε είδους ζώο, επομένως και τα ζώα άγριας πανίδας, γι αυτό και χρησιμοποίησε τη φράση «κάθε ζώου» και όχι τη φράση «κάθε ζώου συντροφιάς». Εκτός, όμως, από τη ρητή και μη καταλείπουσα καμία ως προς τούτο αμφιβολία γραμματική ερμηνεία του παραπάνω εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23, ενδεικτική της βούλησης του νομοθέτη ότι η εν λόγω διάταξη αφορά κάθε ζώο και όχι μόνο τα ζώα συντροφιάς είναι, αφενός, η χρήση της αυτής φράσης στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου, σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται η συμμετοχή, με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό, κάθε ζώου σε πρόγραμμα ή παράσταση που διεξάγεται σε τσίρκο, όπου, κατά τα κοινώς γνωστά, συμμετέχουν κυρίως ζώα άγριας πανίδας και λιγότερο ζώα συντροφιάς και, αφετέρου, η αντιπαραβολή της με την περίπτωση (α) της παραγράφου 4 του ίδιου άρθρου, που εισάγει εξαίρεση από τις παραστάσεις της παραγράφου 2 για τις παραστάσεις πιπτικής δεξιότητας και αθλημάτων πιπασίας, εξαίρεση η θέσπιση της οποίας παρίσταται ανεξήγητη αν γίνει δεκτό ότι η απαγόρευση της παραγράφου 2 αφορά αποκλειστικά ζώα συντροφιάς, αφού τέτοια δεν θεωρούνται τα άλογα (που είναι ζώα αγροτικά). Αν, επομένως, ο νομοθέτης ήθελε η απαγόρευση του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 να αφορά μόνο τα ζώα συντροφιάς, θα το όριζε ρητά, όπως, άλλωστε, έπραξε στην παράγραφο 10 του ίδιου άρθρου, σύμφωνα με την οποία απαγορεύονται οι κληρώσεις, λοταρίες και διαγωνισμοί με έπαθλο ζώα συντροφιάς. Προς επίρρωση των ανωτέρω, η γενική εισηγήτρια κατά τη σχετική συζήτηση στην Βουλή υποστήριξε ότι με το οικείο σχέδιο νόμου νομοθετείται η «ευζωία κάθε έμβιου οργανισμού που συναισθάνεται και κινείται σε ξηρά, αέρα και θάλασσα, δίνοντάς τους δικαιώματα και ελευθερίες» και αντιμετωπίζονται εφεξής «όλα τα ζώα ως έμβια όντα» (βλ. Πρακτικά της Ρ4/15-9-2021 συνεδρίασης της Βουλής των Ελλήνων, σελ. 20133). Ακόμα, σε συμφωνία με το πνεύμα του νομοσχεδίου σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου προστασίας κάθε ζώου από την κακομεταχείριση, ο αρμόδιος Αναπληρωτής Υπουργός Εσωτερικών κατέθεσε νομοτεχνική βελτίωση για το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 24 του άρθρου 2 - το οποίο στην αρχική του μορφή όριζε ότι στο Μητρώο παραβατών καταγράφονται όσοι έχουν τελεσφόικη ποινική καταδίκη για παράβαση των διατάξεων που αφορούν την εγκατάλειψη και την κακοποίηση «ζώων συντροφιάς» - με διαγραφή της λέξης «συντροφιάς», προκειμένου «να μην υπάρχει καμία αμφισβήτηση ότι στο Μητρώο των παραβατών θα καταγράφονται όλοι όσοι

κακοποιούν ζώα, ακόμα κι αν δεν είναι ζώα συντροφιάς και είναι ζώα εργασίας όπως προβλέπεται στο οικείο μέρος του νομοσχεδίου για τις πολύ αυστηρές ποινές για την κακοποίηση των ζώων.» (βλ. Πρακτικά της Ρ4/15-9-2021 συνεδρίασης της Βουλής των Ελλήνων, σελ. 20143). Υπέρ της ερμηνείας ότι το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 αφορά κάθε ζώο και όχι μόνο τα ζώα συντροφιάς, συνηγορεί και η ιστορική καταγωγή της παραπάνω διάταξης, καθώς υιοθετήθηκαν, βελτιωμένες και εμπλουτισμένες, οι αντίστοιχες ρυθμίσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 12 του προγενέστερου ν. 4039/2012, που όριζαν ότι απαγορεύεται η διατήρηση κάθε είδους ζώου σε επιχειρήσεις ψυχαγωγικών παιχνιδιών, πίστας αυτοκινητιδίων, μουσικών συναυλιών, επιδείξεων, πανηγυριών ή άλλων καλλιτεχνικών ή ψυχαγωγικών εκδηλώσεων, εφόσον τα ζώα χρησιμοποιούνται με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό στο πρόγραμμά τους. Τούτο, εξάλλου, προκύπτει και από την Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής επί του σχετικού νομοσχεδίου, η οποία, για το Κεφάλαιο Θ' αυτού, όπου εντάσσεται το παραπάνω άρθρο 23, διαπιστώνει ότι εισάγεται «καθολική απαγόρευση συμμετοχής ζώων σε οποιονδήποτε είδος θεάματος και άλλες συναφείς δραστηριότητες, μη εξαιρουμένων των εκπαιδευτικών παραστάσεων» (σελ. 4), και ότι «Διατηρείται, [...] η πρωτοποριακή για τα δεδομένα της Ε.Ε., απαγόρευση την οποία θέσπισε ο εθνικός νομοθέτης δια του ν. 4039/2012 [βλ. άρθρο 12 αυτού] ως προς τη χρησιμοποίηση ζώων σε θεάματα.» (σελ. 5).

Επί του δεύτερου ερωτήματος

8. Ως «κάθε είδους παραστάσεις», στις οποίες, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, απαγορεύεται η συμμετοχή με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό κάθε ζώου, νοούνται, του νόμου μη διακρίνοντος και εν όψει του προεκτεθέντος σκοπού της διάταξης, που είναι η καθολική και απόλυτη απαγόρευση συμμετοχής ζώων σε κάθε είδους θεάματα και συναφείς δραστηριότητες, όλες οι παραστάσεις στις οποίες υπάρχει πρόθεση για συμμετοχή κάθε είδους ζώου, χωρίς να ενδιαφέρει αν διαθέτουν σενάριο ή αν προβλέπουν παράλληλη με το ζώο συμμετοχή ανθρώπου, καθώς και αν ο διοργανωτής τους είναι εφοδιασμένος με άδεια λειτουργίας επιχείρησης θεαμάτων ή αν έχει δηλώσει τη σχετική επιχειρηματική του δραστηριότητα στο φορολογικό μητρώο της Φορολογικής Διοίκησης με συμπλήρωση στο έντυπο Δ211 του αντίστοιχου κωδικού αριθμού δραστηριότητας (Κ.Α.Δ.).

Επί του τρίτου ερωτήματος

9. Στους ορισμούς του άρθρου 2 του ν. 4830/2021 αλλά και στην αιτιολογική έκθεση αυτού δεν περιλαμβάνεται η έννοια της «παράστασης», στην οποία, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 αλλά και την περίπτωση (στ) του άρθρου 16, απαγορεύεται η συμμετοχή ζώων. Από τον συνδυασμό των παραγράφων 1, 4 και 7 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, λαμβανομένου υπόψη και του ορισμού της σχετικής έννοιας που δίνεται στο Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας (έκδοση Ακαδημίας Αθηνών, 2023) συνάγεται ότι, ως «παράσταση» με συμμετοχή ζώου νοείται κάθε είδους θέαμα μπροστά σε κοινό, μουσικής ή παραστατικής (υποκριτικής, χορού, δεξιοτεχνίας κ.α.) ή άλλης τέχνης, και κάθε άλλη συναφής δραστηριότητα που, χωρίς να αποτελεί τσίρκο ή θίασο, διεξάγεται για κερδοσκοπικό, ψυχαγωγικό, καλλιτεχνικό ή εκπαιδευτικό σκοπό και χρησιμοποιείται σε αυτήν, με οποιονδήποτε τρόπο, ζώο, συνήθως υπό ανθρώπινη καθοδήγηση, με χαρακτηριστικότερη περίπτωση την εκτέλεση από αυτό κινήσεων κατόπιν παραγγελμάτων ή ηχητικών σημάτων. Όταν η συμμετοχή του ζώου είναι ενεργός (δηλαδή δεν συνίσταται στη διατήρησή του στον χώρο, π.χ. με την παρουσία του εντός κλωβού σε ψυχαγωγικό παιχνίδι ή μουσική συναυλία), η συμπεριφορά και οι κινήσεις του, κατά τον επιθυμητό για τους διοργανωτές τρόπο προς τέρψη του κοινού, δεν είναι ελεύθερες και αυθόρμητες ούτε συνάδουν με τη φύση του, αλλά τεκμαίρεται ότι είναι αποτέλεσμα φόβου, πόνου ή στερήσεων και άλλων δοκιμασιών που προηγήθηκαν για να αντεπεξέλθει στις ανάγκες του θεάματος.

10. Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 16 του ν. 4830/2021, 2 παρ. 1 περ. α' και 8 παρ. 2 του π.δ. 98/2004, καθώς και των σχετικών διατάξεων της υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/88658/2929/02-09-2022 κοινής απόφασης των Υφυπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του Παραρτήματος Ι αυτής, προκύπτει ότι στους ζωολογικούς κήπους, τα ΚΕ.Π.Ε.Α.Π. και τις εγκαταστάσεις προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας ειδών άγριας πανίδας επιτρέπεται, υπό τους ειδικότερους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις διατάξεις αυτές, η διατήρηση ζώων με σκοπό, για μεν τους ζωολογικούς κήπους την προστασία τους και την επίδειξή τους στο κοινό, για δε τα ΚΕ.Π.Ε.Α.Π. και τις εγκαταστάσεις προσωρινής ή μόνιμης φιλοξενίας ειδών άγριας πανίδας, την υπεύθυνη ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση του κοινού σχετικά με τα είδη των ζώων άγριας πανίδας που φιλοξενούνται ή περιθάλπονται σε αυτά, καθώς και με τα προβλήματα και τις απειλές που αντιμετωπίζουν, με απώτερο σκοπό την προστασία των ζώων και των βιοτόπων τους. Προς τούτο, τα ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.

διαθέτουν υλικό ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, καθώς και προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την ενημέρωση του κοινού. Είναι προφανές ότι η επίτευξη των ανωτέρω σκοπών του π.δ. 98/2004 και της υπ' αριθ. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/88658/2929/02-09-2022 κ.υ.α. επιτυγχάνεται, κυρίως, μέσα από την «παρουσίαση», δηλαδή την εμφάνιση των ζώων στον νομίμως λειτουργούντα χώρο φιλοξενίας τους, όπου το κοινό είτε έρχεται σε οπτική επαφή μαζί τους, προς αναγνώριση και παρατήρησή τους, μη αποκλεισμένης της εξοικείωσής του με αυτά δια της αφής τους, όπου αυτό είναι δυνατό (πρβλ. ΣτΕ 1802/2016), είτε ενημερώνεται από υπεύθυνο πρόσωπο για θέματα, όπως π.χ. η προέλευσή τους, τα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα (ανατομικά, βιολογικά, διανοητικά), οι απειλές που αντιμετωπίζουν, ο ρόλος τους στην τροφική αλυσίδα, η αλληλεπίδρασή τους με άλλα ζώα της άγριας πανίδας και με τους ανθρώπους και η δυνατότητα εκγύμνασης, ελέγχου και χειρισμού τους. Κατά τη διάρκεια αυτής της απλής παρουσίας στον χώρο τα ζώα βρίσκονται στη φυσική τους στάση, πραγματοποιούν κινήσεις απαραίτητες για την καλή φυσική και ψυχική τους κατάσταση (και όχι προς τέρψη του κοινού) και εκφράζουν φυσιολογικές για το είδος τους συμπεριφορές [πρβλ. παράγραφο 2 του άρθρου 2 του ν. 4830/2021 και περιπτώσεις (ε) και (θ) της παραγράφου 1 του άρθρου 9 του ίδιου νόμου], χωρίς να συμμετέχουν με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό σε κάθε είδους θέαμα ή άλλη συναφή δραστηριότητα υπό ανθρώπινη καθοδήγηση που θα υποδήλωνε ότι έχει προηγηθεί παραβίαση των όρων ευζωίας τους για να ανταποκριθούν στις ανάγκες του θεάματος, αφού κάτι τέτοιο θα έπαυε να αποτελεί «παρουσίαση» και θα ενέπιπτε στην έννοια της «παραστάσης», πράγμα που απαγορεύεται όχι μόνο από την περίπτωση (στ) του άρθρου 16 αλλά και από το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021. Για την ταυτότητα του λόγου, «παρουσίαση» των ζώων δύναται να πραγματοποιείται και σε άλλους χώρους και υποδομές, όπως πάρκα, κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου, βοτανικοί κήποι και άλλες νόμιμα λειτουργούσες ιδιωτικές εγκαταστάσεις, όπως εκείνες που αναφέρονται ενδεικτικά στο ερώτημα, πάντοτε, όμως, με την επιφύλαξη τυχόν ειδικότερων προβλέψεων της κείμενης νομοθεσίας, ιδίως ως προς τη διοίκηση και διαχείριση των χώρων αυτών και ως προς τα είδη των ζώων άγριας πανίδας που επιτρέπεται να παρουσιάζονται σε αυτούς.

11. Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο νομοθέτης απαγορεύει τη συμμετοχή κάθε είδους ζώου (συντροφιάς, άγριας πανίδας κ.α.) σε «παραστάσεις», αδιακρίτως αν αυτές πραγματοποιούνται εντός ή εκτός των χώρων που αναφέρονται στο άρθρο 16 του ν.

4830/2021, διότι ο όρος αυτός εμπεριέχει συμπεριφορά προς το ζώο που αυταπόδεικτα είναι αντίθετη με την ευζωία του, όπως οι κανόνες αυτής ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 2 του ν. 4830/2021, στην οποία αποβλέπει το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 και η περίπτωση (στ) του άρθρου 16 του ν. 4830/2021. Αντιθέτως, η απαγόρευση αυτή δεν καταλαμβάνει την «παρουσίαση» κάθε είδους ζώου στο κοινό, η οποία, ως έννοια, δεν ενέχει μεταχείριση του ζώου κατά τρόπο που παραβιάζει τους κανόνες ευζωίας του.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

12. Το αν μια εκδήλωση, που περιλαμβάνει συμμετοχή ζώου, εντάσσεται στο πλαίσιο τήρησης «λαϊκής ή τοπικής παράδοσης», με την έννοια ότι είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη, κατά την κοινή λαϊκή ή τοπική συλλογική αντίληψη, με την παράδοση αυτή, ώστε, υπό τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις που ορίζονται στα εδάφια δεύτερο, τρίτο, πέμπτο και έκτο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, να επιτρέπεται η συμμετοχή ζώου, είναι ζήτημα που κρίνεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση ξεχωριστά από το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου, όπου η εκδήλωση θα τελεστεί, το οποίο είναι το μόνο, κατά νόμο, αρμόδιο όργανο να αποφασίσει για την αδειοδότησή της, αφού, προκριματικώς, αποφανθεί για την ύπαρξη ή μη της συγκεκριμένης (λαϊκής ή τοπικής) παράδοσης και για το αν πράγματι, στο πλαίσιο αυτής, λαμβάνει χώρα η εκδήλωση με τη συμμετοχή του ζώου, της οποίας η αδειοδότηση ζητείται.

Μειοψήφησε η Νομική Σύμβουλος Μαρία Σπάσου, με την οποία τάχθηκε και ο εισηγητής Πάρεδρος (χωρίς ψήφο) Νικόλαος Παπαντίνας, η οποία υποστήριξε ότι το τέταρτο ερώτημα δεν υποβάλλεται παραδεκτώς. Και τούτο διότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 4831/2021 «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) και κατάσταση των λειτουργών και των υπαλλήλων του και άλλες διατάξεις» (Α'170), το ΝΣΚ εκδίδει γνωμοδοτήσεις προς καθοδήγηση των ενεργειών της Διοίκησης σε ερωτήματα που υποβάλλονται αρμοδίως και αφορούν στην έννοια και στο περιεχόμενο συγκεκριμένων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, τις οποίες η Διοίκηση πρόκειται να εφαρμόσει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της προς αντιμετώπιση πραγματικών καταστάσεων. Επομένως, δεν υποβάλλεται παραδεκτώς ερώτημα, όπως το προκείμενο, το οποίο δεν αναφύεται κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της ερωτώσας υπηρεσίας [βλ. ΟΛΝΣΚ 541/2012, ΝΣΚ 432/2013 για τις όμοιου περιεχομένου διατάξεις της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 και του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 6 του άρθρου 6 του προγενέστερου ν. 3086/2002

«Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και Υπαλλήλων του» (Α' 324)].

Απάντηση

13. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδοτεί ως εξής:

Επί του πρώτου ερωτήματος: Η διάταξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021 έχει την έννοια ότι απαγορεύεται η συμμετοχή όχι μόνο των ζώων συντροφιάς αλλά και των ζώων της άγριας πανίδας σε κάθε είδους παραστάσεις, χωρίς, σύμφωνα με ρητή πρόβλεψη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 47 του ν. 4830/2021, να θίγονται τυχόν ειδικότερες διατάξεις νόμων ή διεθνών συμβάσεων, που προβλέπουν μεγαλύτερη προστασία για τα ζώα της άγριας πανίδας.

Επί του δεύτερου ερωτήματος: Ως «κάθε είδους παραστάσεις», στις οποίες, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, απαγορεύεται η συμμετοχή με οποιονδήποτε τρόπο και για οποιονδήποτε σκοπό κάθε ζώου, νοούνται όλες αδιακρίτως οι παραστάσεις, στις οποίες υπάρχει πρόθεση για συμμετοχή κάθε είδους ζώου, χωρίς να ενδιαφέρει αν διαθέτουν σενάριο ή αν προβλέπουν παράλληλη με το ζώο συμμετοχή ανθρώπου ή αν ο διοργανωτής τους είναι εφοδιασμένος με την προβλεπόμενη από τις κείμενες διατάξεις άδεια λειτουργίας επιχείρησης θεαμάτων ή αν έχει δηλώσει την σχετική επιχειρηματική του δραστηριότητα στο φορολογικό μητρώο της Φορολογικής Διοίκησης με συμπλήρωση στο έντυπο Δ211 του αντίστοιχου Κ.Α.Δ.

Επί του τρίτου ερωτήματος: Στην έννοια των «κάθε είδους παραστάσεων» του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021 δεν εμπίπτουν οι «παρουσιάσεις» νόμιμα κατεχόμενων ζώων άγριας πανίδας στο κοινό, όπως οι έννοιες των όρων αυτών δίνονται παραπάνω, στους χώρους που αναφέρονται στο άρθρο 16 του ν. 4830/2021, καθώς και σε άλλους χώρους και υποδομές, όπως, ενδεικτικά, πάρκα, κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου, βοτανικοί κήποι και άλλες νόμιμα λειτουργούσες ιδιωτικές εγκαταστάσεις, με την επιφύλαξη των ειδικότερων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, ιδίως, ως προς τη διοίκηση και διαχείριση των χώρων αυτών και ως προς τα είδη ζώων άγριας πανίδας που επιτρέπεται να παρουσιάζονται σε αυτούς.

Επί του τέταρτου ερωτήματος: Μόνο αρμόδιο όργανο να κρίνει πότε και αν συντρέχουν οι ειδικότερες προϋποθέσεις του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 4830/2021, είναι το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου, εντός των ορίων της εδαφικής περιφέρειας του οποίου ζητείται άδεια για να πραγματοποιηθεί η εκδήλωση (πλειοψ.).

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 25-04-2023

Η Προεδρεύουσα

**AFRODITI
KOUTOUKI**

Ψηφιακά
υπογεγραμμένο
από AFRODITI
KOUTOUKI
Ημερομηνία:
2023.04.25

Αφροδίτη Κουτούκη

Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ο εισηγητής

Ψηφιακά υπογεγραμμένο από NIKOLAOS
PAPANTINAS
Ημερομηνία: 2023.04.25 12:25:51 EEST

Νικόλαος Παπαντίνας

Πάρεδρος ΝΣΚ

Άρθρο 9 (Νόμος 4830/2021)

Λειτουργία του ΝΣΚ ως συλλογικού οργάνου

1. Στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, των Τμημάτων και των Τριμελών Επιτροπών, οι υποθέσεις και τα ερωτήματα φέρονται για συζήτηση ύστερα από γραπτή εισήγηση, η οποία, με όλα τα κρίσιμα έγγραφα της υπόθεσης, διαβιβάζεται ηλεκτρονικά στα μέλη της Ολομέλειας τουλάχιστον έξι πλήρεις (6) ημέρες, στα μέλη του Τμήματος τουλάχιστον τρεις πλήρεις (3) ημέρες και στα μέλη της Τριμελούς Επιτροπής, τουλάχιστον μία (1) πλήρη ημέρα πριν από τη συνεδρίαση. Η εισήγηση πρέπει να περιέχει πλήρη έκθεση του πραγματικού και του νομικού μέρους της υπόθεσης, με παράθεση των κρίσιμων διατάξεων, της ερμηνείας τους και της λύσης που προτείνεται. Κατ' εξαίρεση, για θέματα ή υποθέσεις που επείγουν, μπορεί η διαδικασία αυτή να μην τηρείται, ύστερα από προφορική άδεια του Προέδρου του ΝΣΚ ή του Προέδρου του Τμήματος ή της Τριμελούς Επιτροπής.

2. Στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, Πλήρους, Τακτικής ή Διακοπών και των Τμημάτων συντάσσονται πρακτικά, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα από μέλος τους. Τα πρακτικά της Ολομέλειας, Πλήρους, Τακτικής ή Διακοπών, υπογράφονται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα του ΝΣΚ, ενώ των Τμημάτων, από τον Πρόεδρο του Τμήματος και τον Εισηγητή. Οι γνωμοδοτήσεις της Ολομέλειας και των Τμημάτων υπογράφονται από εκείνον που προεδρεύει και τον εισηγητή της υπόθεσης. Τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων της Ολομέλειας και των Τμημάτων για δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις, υπογράφονται από εκείνον που προεδρεύει και τον εισηγητή της υπόθεσης.

3. Τα Πρακτικά περιέχουν αιτιολογία που μπορεί να προκύπτει και από το περιεχόμενο των εγγράφων του φακέλου της υπόθεσης υπόκεινται σε θεώρηση ή έγκριση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 7 και αποστέλλονται άμεσα στην αρμόδια υπηρεσία.

4. Οι γνωμοδοτήσεις σε ερωτήματα και τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις των Τριμελών Επιτροπών, των Τμημάτων και της Ολομέλειας, εκδίδονται με απόλυτη πλειοψηφία των μελών που συμμετέχουν, τα οποία εκφέρουν τη γνώμη τους και ψηφίζουν πάντα, κατά σειρά αρχαιότητας, αρχίζοντας από το νεότερο μέλος. Στην Ολομέλεια και στα Τμήματα, αν διατυπωθούν περισσότερες από δύο (2) γνώμες και δεν σχηματίζεται απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων, αυτοί που εκφράζουν την ασθενέστερη γνώμη οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις επικρατέστερες. Εάν οι ασθενέστερες γνώμες που εκφράζονται, συγκεντρώνουν ίσο αριθμό ψήφων, γίνεται ψηφοφορία μεταξύ όλων των συμμετεχόντων για να αποκλειστεί μια από αυτές. Όσοι υποστηρίζουν τη γνώμη που αποκλείεται, οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις άλλες, μέχρι να σχηματισθεί απόλυτη πλειοψηφία. Αν υπάρξει ισοψηφία, στην Πλήρη Ολομέλεια υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου, στην Τακτική Ολομέλεια και στην Ολομέλεια Διακοπών η υπόθεση παραπέμπεται στην Πλήρη Ολομέλεια, ενώ στα Τμήματα, η υπόθεση παραπέμπεται στην Τακτική Ολομέλεια.

5. Στις γνωμοδοτήσεις και στα πρακτικά γνωμοδοτήσεων, καταχωρίζεται η γνώμη της μειοψηφίας, με την αιτιολογία της. Σε ειδικές περιπτώσεις υποθέσεων και ιδίως για λόγους υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος ή επιτακτικών αναγκών, μπορεί κατά την αιτιολογημένη κρίση της Ολομέλειας ή του Τμήματος, η οποία σχηματίζεται με πλειοψηφία τουλάχιστον τριών τετάρτων (3/4) των ψηφισάντων, να μην καταχωρίζεται στη γνωμοδότηση ή στο πρακτικό η γνώμη της μειοψηφίας. Στις περιπτώσεις αυτές, με ευθύνη του προεδρεύοντος, συντάσσεται πρακτικό, από

τον Γραμματέα του ΝΣΚ ή τον εισηγητή της υπόθεσης, ανάλογα με το εάν η υπόθεση συζητήθηκε ενώπιον της Ολομέλειας ή του Τμήματος, στο οποίο καταχωρίζονται τα ονόματα των μειοψηφούντων και περιληπτικά η γνώμη που αυτοί διατύπωσαν. Το πρακτικό του προηγούμενου εδαφίου θεωρείται εσωτερικό έγγραφο, δεν δημοσιοποιείται, παραμένει στον φάκελο της υπόθεσης και δεν χορηγείται αντίγραφο σε οποιονδήποτε επικαλείται έννομο συμφέρον.

6. Η γνωμοδότηση, μετά την υπογραφή της, σύμφωνα με την παρ. 2, διαβιβάζεται στο αρμόδιο για την αποδοχή της όργανο. Η αποδοχή ή μη της γνωμοδότησης διατυπώνεται ρητά στο σώμα του αντιτύπου της, με επισημειωματική πράξη, η οποία φέρει ημερομηνία και υπογραφή. Το αρμόδιο προς αποδοχή όργανο επιστρέφει στο Γραφείο ΝΣΚ που χειρίστηκε το ερώτημα τη γνωμοδότηση με την παραπάνω επισημειωματική πράξη. Μετά την αποδοχή της, η γνωμοδότηση αποτελεί πράξη δεσμευτική για τη Διοίκηση, το Ν.Π.Δ.Δ. ή την Ανεξάρτητη Αρχή και αναρτάται στο διαδίκτυο.

7. Πρακτικά σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις του Δημοσίου και της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), που έχουν χρηματικό αντικείμενο, ανά αιτούντα ή διάδικο, έως εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ, εγκρίνονται από τον Πρόεδρο του ΝΣΚ. Από τον Υπουργό Οικονομικών ή το κατά περίπτωση αρμόδιο όργανο της ΑΑΔΕ, εγκρίνονται τα πρακτικά, με χρηματικό αντικείμενο μεγαλύτερο από το παραπάνω, καθώς και εκείνα που αφορούν σε υποθέσεις μείζονος σημασίας. Με έγγραφο που επισυνάπτεται στο Πρακτικό και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του, επιτρέπεται η τροποποίηση των Πρακτικών, μόνο προς όφελος του Δημοσίου και της ΑΑΔΕ. Σε υποθέσεις ακυρωτικής διαδικασίας του Δημοσίου, τα πρακτικά εγκρίνονται από τον αρμόδιο, κατά περίπτωση Υπουργό. Αντίγραφα των γνωμοδοτήσεων και των πρακτικών γνωμοδοτήσεων χορηγούνται μόνο μετά την έγκρισή τους.

8. Για τις δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις, το χρηματικό όριο της παρ. 7 μπορεί να αυξάνεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ή του κατά περίπτωση αρμόδιου οργάνου της ΑΑΔΕ, ύστερα από εισήγηση του Προέδρου του ΝΣΚ. Με όμοια απόφαση μπορεί να ανατίθεται στον Πρόεδρο του ΝΣΚ η έγκριση πρακτικών συγκεκριμένης κατηγορίας υποθέσεων, ανεξάρτητα από το ποσό.

9. Τα Πρακτικά, μετά από την έγκρισή τους, δεν υπόκεινται σε οποιονδήποτε άλλον έλεγχο από όργανο ή Αρχή και αναρτώνται στο διαδίκτυο, εφόσον αφορούν σε υποθέσεις χρηματικού αντικείμενου άνω των διακοσίων πενήντα χιλιάδων (250.000) ευρώ. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών το παραπάνω ποσό μπορεί να αναπροσαρμόζεται. Το Δημόσιο, οι Ανεξάρτητες Αρχές και τα Ν.Π.Δ.Δ. συμμορφώνονται υποχρεωτικά προς το περιεχόμενο των Πρακτικών που έχουν εγκριθεί. Τα Πρακτικά σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις αποτελούν, μετά την πάροδο εξήντα (60) ημερών από την έγκρισή τους, εκτελεστούς τίτλους. Για τη συμμόρφωση προς αυτά και την εκτέλεσή τους, εφαρμόζονται αναλόγως τα άρθρα 1, 4 και 5 του ν. 3068/2002 (Α' 274).

10. Το τρίτο, τέταρτο και πέμπτο εδάφιο της παρ. 9 εφαρμόζονται για τις Πράξεις των Τριμελών Επιτροπών και για τις επισημειωματικές πράξεις που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 6.